Poštnina plačana v gotovini | LETO V | V Ljubljani, 19. septembra 1932 | Štev. 38 | Posamezna številka 1 Din

Posamezna številka 1 Din, mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 15 Din. Cene inseratom po dogovoru

PONEDELJSKI SLOVENEC

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III Telefon št. 2050 in 2996. — Rokopisi se ne vračajo

Uprava: Kopitarjeva ulica štev. 6 Poštni ček. račun. Ljubljana 15.179. Telefon štev. 2549

Pred razorožitveno konferenco

Anglija pritiska na Francijo in Nemčijo

Paris, 18. septembra. tg. Ministrski predsednik Herriot in vojni minister Paul Boncour sta se odločila, da odpotujeta en teden prej v Ženevo. Prišla bosta v Ženevo že prihodnji torek ali sredo, da se udeležita pripravljalnih del v uradu razorožitvene konference. **Herriot je imel včeraj zvečer še dolg razgovor z angleškim poslanikom v Parizu lordom Tyrelom**, ki mu je natančno pojasnil vsebino in dalekosežnost angleške note o enakopravnosti, ki bo danes objavljena. Pisanje pariških listov se je danes poostrilo. Herriotove besede: »Ne!, nikdar, nemogoče!« so vodilni motiv desničarskih listov, ki izražajo bojazen glede stališča Anglije. Splošno se domneva, da bo Anglija zahtevala od Francije zmanjšanje lastnega oboroževanja, ker se tako odvzame Nemčiji pretveza za oboroževanje.

Angleška nota

London, 18. septembra. AA. Zunanji urad je objavil noto, ki pojasnjuje angleško stališče o nemški oborožitveni spomenici z dne 29. avgusta in o francoskem odgovoru z dne 11. septembra. Nota pravi:

Izmenjava not med francosko in nemško vlado, kakor tudi izjava Nemčije, da je treba njeni zahtevi takoj ugoditi, ker se sicer ne bo udeležila nadaljnih sej razorožitvene konference, postavljajo zelo važna vprašanja tako glede razorožitvene konference kakor glede splošne razorožitve v bodočnosti.

Angleška vlada in angleški narod pa želita tej konferenci uspeha in zato smatra angleška vlada, da je njena dolžnost, da poravna nesoglasja, ublaži spore in poišče rešitev nasprotujočih si stališč. Zato si dovoljuje angleška vlada te-le opombe:

Kraljeva vlada obžaluje, da je bilo zdaj postavljeno politično vprašanje tolikšne dalekosežnosti in da se je to zgodilo v času, ko je treba osredotočiti vso pozornost in vso energijo na obnovo sveta, na okrepitev proizvodnje in na olajšanje trgovine.

Kakor je treba obžalovati zahtevo na ravnopravnosti, še predno je razorožitvena konferenca rodila sadove, tako pa tudi ni na mestu, da bi to vprašanje zdaj postavili na prvo mesto.

Nemčija je trpela in še trpi zaradi gospodarskega pritiska. Države podpisnice versajske mirovne pogodbe so to dejstvo priznale in so zato olajšale Nemčiji njena gospodarska bremena in se odpovedale vsem svojim finančnim zahtevam napram Nemčiji. Zato je glede na te olajšave, ki so bile Nemčiji dovoljene od strani njenih upnikov, prav neumestno od Nemčije, da otvarja zdaj tako neumestno politično diskusijo.

Angleška vlada se nadeja, da nemška vlada ne bo ničesar ukrenila, kar bi utegnilo zadržati delo na gospodarski obnovi sveta, ki je zdaj tako potrebna in o čemer bo razpravljala bližnja svetovno-gospodarska konferenca.

Ker pa bi utegnila nemška zahteva resno ogrožati delo te konference, smatra angleška vlada za svojo dolžnost, da opozori na način, ki bi bil najprimernejši za obravnavo nemške zahteve. Važno je raztolmačiti si, kaj sledi iz te nemške zahteve s stališča verzajske mirovne pogodbe. Anglija ne more dovoliti in ne more podpirati stremljenja, ki bi prezirala obveznosti mirovnih pogodb. Nemogoče je trditi, da bi smela Nemčija na podlagi prava ali kakorkoli drugače zahtevati izpremembo petega poglavja verzajske pogodbe s tem, da bi se sklicevala na bodočo konvencijo o razorožitvi. Uvodni stavek tega poglavja pravi izrecno, da je bilo sestavljeno zato, da bo omogočilo splošno razorožitev vseh držav.

Nato skuša nota angleške vlade spraviti francosko stališče z nemško zahtevo o oborožitvi v nekak sklad. Angleška vlada je mnenja, da bo razorožitvena konferenca uspela in da bo sprejeta konvencija, ki bo ostranila sedaj obstoječe razlike med Nemčijo in drugimi državami, zlasti glede ureditve vojaškega statuta. Prav tako je angleška vlada mnenja, da je mogoče razpravljati o tem statutu v docela prijateljskem smislu in tako, da ne bodo potrebne nove oborožitve.

Pariz, 18. septembra. AA. Po vesteh iz okolice angleške vlade bo Anglija še tekom jutrišnjega dne posredovala pri nemški vladi, naj prekliče svoj prvotni sklep in naj se vendar udeleži seje predsedništva razorožitvene konference, ki bo 21. sept.

Tudi inteligentu kos kruha

Nedavno se je »Ponedeljski Slovenec« bavil z vprašanjem inteligenčne brezposelnosti in tedaj poudaril, da se ta brezposelnost največ čuti v Sloveniji. Industrijska kriza je zadela predvsem naše kraje, kjer je v primeri z drugimi pokrajinami v Jugoslaviji industrija močno razvita: v Sloveniji je tudi produkcija razumništva velika glede na to, da smo morali pustiti tujcu na severu in zapadu skoro tretjino zemlje. Računati je tudi treba z izpremembami v državni službi; tako se bo radi upokojitev povečala ponudba na trgu našega razumništva. Čeprav je upokojence sam prosil za upokojitev, bo skušal poleg pokojnine najti še kakšen stranski zaslužek; marsikateri je sploh samo s tem namenom stopil v pokoj.

»Ponedeljski Slovenec« je že omenil, da je tudi dvojno zaslužkarstvo velik krivec brezposelnosti med slovenskim razumništvom. Jaz bi rad še opozoril na morda najpoglavitnejši vzrok tega stanja: Inteligenca ni organizirana! In stanovske organizacije priporočajo, da, skoro nalagajo vse eneiklike. Razumništvo je znalo organizirati delavce, samega sebe pa ne. Ko bi bil tega kriv altruizem! Tega je krivo pristno, nagonsko prerivanje med inteligenco samo, ki ga je takozvana izobrazba celo nabrusila, mesto ublažila. Kjer obstoje organizacije razumništva, tam so po večini zgolj reprezentančnega značaja in so navadno tu radi odborniков, da se ti pred javnostjo lahko rinejo v ospredje. Res stanovskih inteligenčnih organizacij, ki bi branile interese včlanjenega uradništva, (trgovskega, bančnega, industrijskega, časnikarjev itd.) nimamo. Dobro so organizirani edino prosti poklici, zato se tudi uspešno borijo za svoje pravice.

Naj povem še za drugi vzrok bednega položaja našega uradništva. Ali ni za današnje čase posebno značilno, da inteligenti na višjih mestih sami rinejo naprej takozvane »selfmademen« (v slabšem pomenu besede) in se rajši obdajo z napol izobraženimi ljudmi v strahu, da bi jih res izobražen uradnik ne izpodrinil. Ti »selfmademen« imajo vse lastnosti, ki jih zahteva današnja doba od tebe, da lahko prideš v ospredje. Nagonska samozavest, ki drži tudi votlo glavo pokoncu, prirojena in ne v šoli »skvarjena« praktičnost in končno robatost. Pred temi »vrlinami« se po krivdi naših šefov umikajo ljudje z razumsko in srčno kulturo. Tako si inteligenca sama sebi koplje grob.

iks

Zakaj pojde Stalin?

Varšava, 18. sept. Že delj časa govorijo o izpremembah v vodstvu Sovjetov, zlasti kar tiče Stalina. Večina komunistične stranke je čedalje bolj nezadovoljna s politiko Stalina, ki zadeva na ljuto opozicijo zlasti od strani komisarja za vojsko Vorošilova. Vorošilov sistematično napada Stalina in njegovo politiko tako v svetu ljudskih komisarjev kakor v izvršilnem odboru stranke. Značilno je, da se Stalin, odkar se je vrnil s kratkega dopusta, ni več udeležil sej vlade. Govorijo, da bo Stalin v kratkem odstopil kot generalni tajnik ruske komunistične stranke in prevzel rektor propagandne azijske univerze, ki se je nedavno otvorila v Moskvi. Kot njegovega naslednika imenujejo Kaganoviča, ki ga podpira Vorošilov, kateri je postal zadnje čase najpopularnejša oseba Rusije. Zdi se, da bo Vorošilov smer sovjetske politike preokrenil bolj na desno. Stališče Stalina, o katerem so mislili, da ga nič ne more zrušiti, se je najbolj omajalo zaradi neugodnih rezultatov njegove kolektivistične agrarne politike. Iz pravkar objavljenih številk komisarijata za poljedelstvo je razvidno, da je posevna ploskev v jeseni 1932 nazadovala v primeri z letom 1931 za celih 3,458.000 hektarjev, pri čemer je pa treba pomisliti, da je tudi posevna ploskev v letu 1931 bila nižja nego leta 1930, da torej ruska kmetska produkcija, odkar je začel Stalin kolektivno kmetsko gospodarstvo forsirati, konstantno pada. Vorošilov, ki kot pristen Rus bolj pozna dušo ruskega kmeta nego Stalin, ki je Gruzinec in se prav za prav piše Dugašvilli, smatra Stalinovo politiko sploh za pogrešeno in ga ima za fanatika, kateri se ni sposoben akomodirati realnim razmeram. Značilno je, da je Vorošilov napadel nedavno v izvršilnem odboru stranke tudi protiversko propagando in dejal, da si prepoveduje, da bi brezbožniki vtikali svoj nos v rdečo armado, v kateri lahko vsak veruje, kar hoče, pa naj si bo tudi pristaš starega pravoslavja.

Nov antifašistični atentat v Franciji

Pariz, 18. sept. tg. Na železniški progi na Rivieri med Marsellesom in Ventimiglio so našli na mali postaji Aubagne kovčeg z 31 dinamitnimi patronami in vso pripravo za dinamitni atentat. Aubagne je oni kraj, iz katerega je bil pred štirimi meseci oddan tajinstveni kovčeg z dinamitnimi patronami, ki je eksplodiral na milanskem kolodvoru in ubil dva železniška uradnika. Materijal je popolnoma sličen onemu, s katerim je bil letos 14. februarja izvršen atentat na brzovlak Ventimiglia—Pariz. Preiskovalne oblasti smatrajo, da mora biti Aubagne sedež nevarne inozemske teroristične tolpe.

Epilog monarhističnega upora

Madrid, 18. sept. tg. Seznam onih oseb, ki so bile pregnane v zapadno Saharo, obsega 101 vojaško osebo, med njimi večinoma upokojene častnike, in 42 civilnih oseb, med njimi 2 nadvojvoda, 12 bivših markijev, 8 bivših grofov, 1 duhovnik in sinova generalov Barrera in Saujurio. V zaporih pa so ostali glavni udeleženci puča, katere bo sodilo sodišče.

Razprave v Stresi

Stresa, 18. sept. tg. Redakcijski odbor finančne komisije je imel tudi danes triurno sejo, na kateri se je razpravljalo še o ostalih spornih točkah novega besedila, katere se tičejo v glavnem plačevanja dolgov in ustanovitve pomožnega fonda. Razprava je bila zelo živahna in je večkrat prišlo do viharnih razprav med zastopniki upnikov in dolžnikov. Odbor bo jutri nadaljeval svoje delo, da najde za vse sprejemljivo formulo za svoje priporočilo za študijsko komisijo evropske unije. Gospodarsko poročilo dr. Schillerja pa je bilo odobreno v ožjem odboru in se bo predložilo jutri gospodarski in agrarni komisiji.

Redek falzifikat

Newyork, 18. septembra. ž. Nekemu uradniku Federal Reserve Bank se je posrečilo odkriti falzifikat 20 dolarskega bankovca. Ameriška banka je takoj razposlala okrožnico vsem narodnim bankam na svetu, ter jih opozorila, da pri sprejemanju denarja dobro pazijo na falzifikate, da ne bi trpele

Huda železniška nesreča

Madrid, 18. sept. tg. Pri Ubedi je električna lokomotiva trčila v železničarski delavski voziček in ga razbila. 5 delavcev je bilo ubitih, 12 pa ranjenih. V okolici postaje Echarri v deželi Baskov pa sta trčila skupaj pri železniškem prehodu elektrika lokomotiva in tovorni avto, katerega je vrglo na tir. Železniški stražnici, Šofer in žena železniškega čuvaja sta mrtva.

Osebne vesti

Belgrad, 18. sept. l. Na predlog trgovinskega ministra je postavljen s kraljevim ukazom pri odseku za mere pri okrajnem načelstvu v Celju za kontrolorja mer v 7. položajni skupini Dragotin Horvat, kontrolor mer iste položajne skupine pri ravnateljstvu uprave za mere in dragocene kovine v Belgradu.

Nacionalna svečanost v Krupnju

Belgrad, 18. septembra. l. Danes dopoldne je bila v Krupnju na svečan način blagoslovljena kostnica, ki je bila zgrajena v spomin vsem v svetovni vojni ob Drini padlim junakom. Kostnico je blagoslovil sam patrijarh Varnava, svečanosti pa so prisostvovali zastopnik kralja, general Ječmenić, vojni minister Dragomir Stojanović, predsednik narodne skupščine dr. Kumanudi, poveljnik Drinske divizije, general Stojanović, francoski, romunski, poljski, grški, italijanski, avstrijski in češkoslovaški vojni atašeji ter številne delegacije vseh nacionalnih društev. Po blagoslovitvi cerkve v Krupnju se je zbrala velika množica, ki je odšla na 7 km oddaljen Mačkov kamen, kjer je patrijarh Varnava odkril še spomenik v znak zahvale sedanje generacije onim junakom, ki so darovali svoje življenje za svobodo domovine.

Preiskava o šenčurskih dogodkih končana

Belgrad, 18. septembra. ž. Ker je preiskava o znanih šenčurskih dogodkih končana, se je preiskovalni sodnik dr. Alojz Gradnik vrnil v Belgrad, da izroči vse tozadevne akte državnemu pravdniku pri državnem sodišču za zaščito države v Belgradu.

Slaba pšenična letina

Belgrad, 18. septembra. l. Kmetijski oddelek banske uprave Donavske banovine je končal statistične podatke o rodu žitaric v letu 1932. Iz teh podatkov je razvidno, da je letošnji pridelek pšenice, kakor so to predvidevali že pesimisti, padel od lanskih 13,800.000 centov na 5,044.218. Razlika je torej malo manjša od 8,755.782 centov. Ako računamo ceno pšenici samo 130 Din, je letošnja žetev pšenice slabša od lanske za 1.138,451.660 Din.

Newyork, 18. sept. tg. Poizvedbe newyorške policije so do sedaj dognale, da je v mestu samem 850.000 brezposelnih oseb, ki so potrebne podpore. Verjetno pa je, da bo število do konca poizvedovanj preseglo 1 milijon, pri tem pa gotovo še vedno ne bodo popisani oni, ki so brez stanovanja. Podporne organizacije, katerih sredstva so popolnoma izčrpana, zahtevajo za svoj zimski podporni program 75 milijonov dolarjev. Lansko zimo so zahtevale 18 milijonov dolarjev in jih tudi nabrale s prostovoljnimi prispevki.

Požar v ljubljanski okolici

Kamnik, 18. sept.

Danes je v Kamniku pri Preserju nenadno malo pred poldnevom izbruhnil požar, ki je v trenutku uničil skedenj s zraven stoječim kozolcem posestnice Ivane Merkun, št. 9 ter hudo opustošil novozgrajeno gospodarsko poslopje posestnika Jožeta Devevca, št. 2. Pogorela je vsa zaloga jesenskih pridelkov, nekaj voz in drobnega poljedelskega orodja. Znatno je poškodovana tudi bližnja kapelica. Pretila je velika opasnost, da bi radi močnega vetra požar zavzel velike dimenzije, sosednji skedenj gostilničarja g. Petriča se je že vnemal, pa je hitra gasilska pomoč, ki so jo domačim prožila še vsa bližnja in daljna gasilska društva, po številu 8, nevarnost odstranila.

Velik požar v Splitu

Split, 18. septembra. ž. Danes popoldne je izbruhnil v poslopju g. Čulića v skladišču Birga požar, ki se je takoj razširil na vseh 5 skladišč. Gasilci so prispeli na mesto požara pravočasno, toda niso mogli dobiti vode, ker so odpovedale črpalke. Čeprav so precej blaga rešili, je vendar škoda, ki jo je povzročil požar v skladiščih zelo velika in se zaenkrat ceni na 3 milijone Din. Poslopje je bilo zavarovano za 1,600.000 Din.

Skupščina zdravstvenih zadrug

Belgrad, 18. sept. l. Danes dopoldne in popoldne je bila v dvorani Zveze nabavljalnih zadrug enajsta letna skupščina Zveze zdravstvenih zadrug, ki ji že več let načeljuje g. dr. Ljudevit Prohaska, načelnik kmetijskega ministrstva. Skupščine so se udeležili zastopnik kralja, polkovnik Čedomir Perović, ter zastopniki posameznih ministrstev in številni zadrugarji, ki so v svoji sredi pozdravili našega znanega prijatelja Johna Kingsburyja, ki je prišel v našo državo, da si ogleda njene zdravstvene institucije. Navzoči zadrugarji so uvodoma počastili spomin ustanovitelja zdravstvenih zadrug, pokojnega dr. Hojiča, nakar je imel kratko predavanje g. Kingsbury v angleščini. Gospod Kingsbury se je zelo laskavo izrazil o našem zdravstvenem zadrugarstvu. Popoldne so se na skupščini obravnavale interne zadeve zveze, nakar je bil z nekaterimi manjšimi izpremembami izvoljen stari odbor. Po zborovanju bodo zadrugarji priredili tridnevno potovanje v Banjane, Lovac in Lazarevac, kjer bodo v sredo blagoslovili največji zadružni zdravstveni dom v državi. Tega izleta se bo udeležil tudi gospod Kingsbury, kateremu so hvaležni zadrugarji posvetili zadružni zdravstveni dom v Pranjanih.

Tombola v Mariboru

Popolne se je vršila v Mariboru tudi dobrodelna tombola Slovenskega ženskega društva, ki jo je priredilo v prid Počitniškemu domu kraljice Marije na Pohorju. Prvi dobitek 3000 Din v gotovini je dobila Ivanka Dobič, šivilja iz Bresternice, šivalni stroj je dobila Rozalija Dolčak, kuhinjsko opremo Josip Drozg, moško kolo Erna Glojnarič, kompletno smučarsko opremo je dobil Karel Falež, krasno namizno garnituro s čajnim servisom Leopold Makarovič, pleteno klubno garnituro Verona Kranjc, kompletno kuhinjsko posodo Rudolf Mlakar, namizni prt in prtiče delavka Ana Rudel, posteljno odejo, blazine in posteljnino delavka Marija Benković, lonec in steklenice za vkuhavanje sadja neki državni uradnik ter gramofon neki drugi državni uradnik.

Popoldne sta se pripetili dve hujši nezgodi. 21 letni šofer Alojz Kancler je padel z motornega kolesa ter dobil nevarne rane na glavi in na obeh rokah. — Iz Bresternice so mariborski reševalci pripeljali 38 letnega Ivana Lipovška, ki je dobil v nekem pretepu hud rane z nožem. Ves porezan se nahaja v bolnišnici.

Iz Sv. Marjete ob Pesnici so prepeljali v bolnišnico 20 letnega posestniškega sina Franca Eferla iz Dragučove, ki je postal žrtev neprijetne zamenjave. Fantje so ga v temi zamenjali z nekim drugim ter so ga z noži zelo občutno obdelali.

Lahkoatletske tekme

Zagreb, 18. septembra. ž. Za drugi dan lahkoatletskih tekem je vladalo velikansko zanimanje. Pred pričetkom tekem so defilirali vsi tekmovalci ter se postavili v krog na sredini igrišča pred častno ložo, v kateri je bil zastopnik kralja, gen. Kneževič. Na tekališču je bil instaliran tudi mikrofon, ker so rezultate prenašali z radiom. Predsednik JLAS Ugrinić je pozdravil kraljevega zastopnika in se zahvalil kralju za zanimanje, ki ga je pokazal za lahkoatletski sport. Nato se je zahvalil gen. Kneževič naglašajoč, da je kralj daroval vsakemu zmagovalcu v lahkoatletskih tekmah dres z državnim grbom. Po njegovem govoru so zaigrali državno himno, takoj nato so se pričele tekme.

V teku na 110 m zapreke: 1. Buratović 15.7, 2. Ivanivić 16.3, Kalay.

Metanje kopja: 1. Slapar (Primorje) 49.84, 2. Vlajnić 47.11 m, 3. Kovačić 47.09 m.

Tek na 200 m: 1. Jamnicky 22.9, 2. Skok (Primorje) 23.3, 3. Bičanić 24.3.

Tek na 400 m zapreke: 1. Jamnicky 58.2, 2. Ivanović 59, 3. Thaler 61.8.

Skok s palico: 1. Barutović 3.40, 2. Zupančič (Ilirija) 3.40, 3. Ferković 3.30.

Tek na 10.000 m: 1. Kovačić (Primorje) 35.01.2 (nov državni rekord), 2. Podnečan 35.20, 3. Bručan 35.53, 4. Sporn. Vsi ostali tekmovalci so odstopili, pa je bila ta točka izključna zadeva Slovencev.

Metanje kladiva: 1. Gojić 47.29, 2. Zupan (Ilirija) 40.35, 3. Gašpar 36.79.

Tek na 800 m: Tučan 1.59.2 (nov državni rekord), 2. Nihkaszy 2.06, 3. Žingerlin.

Troskok: 1. Miokovič 13.71, 2. Kalay 12.99, 3. Novaković 12.84.

Zadnja točka je bila štafeta 4 x 100 m. Prva je prispela na cilj štafeta Primorja, ki pa je bila diskvalificirana radi slabih predaj. Radi tega je bila proglašena za prvo štafeta Concordije v času 46.01, 2. Hašk 46.4.

Split, 18. septembra. ž. Včeraj je slovenski mojster g. Vasja Pirc odigral 6. in zadnjo partijo s Trifunovičem, ki se je končala neodločeno. Pirc si je priboril le eno zmago, dočim so vse ostale partije bile remis. Jutri zvečer igra Pirc simultanko proti splitskim šahistom.

škodo.

Zagreb, 18. septembra. ž. Prvenstvena tekma Gradjanski : Hajduk se je pričela danes v Splitu ob pol 4 popoldne ter se je končala z rezultatom 3 : 0 (2 : 0).

Belgrad, 18. septembra. ž. Današnja prvenstvena tekma med Jugoslavijo in Vojvodino je končala s 4 : 2 (2 : 1).

London brez konj

Londonska policija je sklenila polagoma odpraviti konjsko vprego v angleški prestolnici. Kočije in tovorni vozovi s konji preveč ovirajo cestni promet, ker vedno zamašijo križišča. Londonski šoferji so že davno ustvarili krilatico, ki zatrjuje, da je konj vozilo, ki porabi največ bencina. Motorji, ki morajo čakati zaradi konj, po nepotrebnem zapravljajo kurivo. Konjska vprega je do nadaljnjega prepovedana v londonskem centru. Pozneje bo razširjena ta prepoved tudi na ostale mestne četrti.

Dunajska vremenska napoved: Pričakovati je motenj sedanjega lepega vremena.

Ilirija : Hašk 2 : 2 (1 : 2)

Prav prijetno iznenadenje so priredili belo-zeleni sicer maloštevilnim gledalcem s svojo prvo nogometno tekmo v jesenski sezoni. Zagrebški Hašk, eno najodličnejših moštev naše države, je zapustilo ilirijansko igrišče z neodločnim rezultatom. Škoda za lište, ki bi radi videli lepo igro, pa jih ni bilo. Lepo vreme, konjske dirke na vojaškem vežbališču, tombola itd., so gotovo odvrnile mnogo prijateljev nogometnega sporta. Nekaj pa je gotovo bilo tudi takih, ki so sklenili, da ne pridejo na igrišče, dokler ne bodo slišali ali čitali, da je forma ilirijanskega moštva zopet dobra. In ta čas morda prihaja, če sodimo Ilirijo po njeni včerajšnji igri.

Z malo zamudo sta se predstavili moštvi g. Držaju v naslednjih postavah:

Hašk: Nedeljković, Gramić, Kovačić, Golac, Geier, Kunst, Wolf, Šacer, Horvat, Jeren, Ranogajac.

Ilirija: Krvina, Jančič, Berglez, Luce, Varčič, Unterreiter, Bertič, Lah, Svetic, Dekleva (Hörtner), Pfeifer.

Tekma je na vsak način nudila po dolgem času zopet enkrat pravi nogometni sport. Brez incidenta in fair je bilo odigrano to prijateljsko srečanje obeh starih tekmecev. Sodnik g. Držaj je imel lahko stališče, kajti opraviti je imel z disciplinira nimi igralci. Da pa se je odigrala tekma tako lepo, je gotovo nekoliko vsaj njegova zasluga, ker je takoj v pričetku nastopil energično. Pozneje mu seveda zato ni bilo treba mnogo posredovati.

Hašk je nastopil z eno samo izjemo kompleten s prvim moštvom. Zagrebčani so nam ponovno pokazali po vsej državi znane odlike. Igralci so tehnično dobro izvežbani. Nikjer ni opaziti nepotrebnega naprezanja, vse se izvrši z lahkoto in hitro. Žoga je šla od moža do moža s točnostjo, ki je marsikoga zadivila. Igralci so vedno lepo na svojem mestu, dobro plasirani in kar je glavno, nepokriti. Vsakdo si namreč takoj pripravi mesto, kjer ga nasprotnik ne doseže. V moštvu je več novih igralcev, nam se docela nepoznanih. Vsi pa so že z uspehom prestali Haškovo šolo ter se vživeli v igro tega odličnega kluba.

Napad je pod vodstvom Horvata, mladega in gibčnega igralca, izvedel svojo nalogo prav dobro. Od starih igralcev sta ostala v napadu samo Jeren in Wolf. Jeren v zvezi je še vedno prodoren in nevaren napadalec. Po njegovi zaslugi je bila posebno včasih igra napada posebno hitra in odločna. Ustvarili so ti igralci mnogo lepih potez, ki bi bile lahko usodne za Ilirijo, če bi ne bila bело-zelena obramba na mestu. V krilski vrsti se je odlikoval neumorni Kunst s svojo mirno in premišljeno igro. V poseben uspeh mu je šteti zadržavanje sicer dobro razpoloženega Pfeiferja. Srednji krilec Geier je bil na svojem mestu. Zelo lepo je razdeljeval žoge, oddajal vedno predstoječim kolegom in se zelo uveljavil posebno v ofenzivni igri. Tudi Golac je igralec lepih zmožnosti. Obramba je bila steber moštva. Oba branilca sta pokazala tehnične in taktične vrline ter onemogočila Ilirijanom doseči boljši rezultat. Vratar ni imel mnogo pokazati.

Ilirijani so se napram renomiranemu nasprotniku zelo dobro držali. Čeprav niso mogli nastopiti povsem kompletno, manjkala sta namreč Belak in Pogačnik, so se v svoji igri povzpeli do enakovrednega nasprotnika. Pohvaliti moramo na vsak način izredno pazljivost ilirijanskega ozadja. Niso in niso pustili streljati Haškovcem. Odlična v tem oziru sta bila oba branilca, ki morda že dolgo časa nista tako harmonizirala. Jančič in Berglez sta izvršila svojo nalogo brezhibno. Njihovi lepi in dolgi odbojni streli so bili večkrat odrešilni. V krilski vrsti je bil zelo dober Varčič. Bil je res opora moštva in zanesljiv igralec. V drugi polovici igre je začetkom nekoliko popustil, toda kmalu se je zopet popravil. Če bi bil še v podajanju žoge točen, bi bili lahko z njim povsem zadovoljni. Z njim sta se prav srečno borila tudi Unterreiter in mladi Luce. Bila sta pridna in večkrat prav uspešna pomočnika srednjemu krilcu. Napad je kljub manjkajočemu Doberletu zaigral posebno včasih prav lepo. Dekleva seveda, ki se je sicer trudil je pametno igral, ni mogel nadomestiti hitrega Vaneta. Hiba napada je bila pa v netočnem podajanju. To včasih kar ni šlo. Grešil v tem oziru je posebno Lah, ki je Berticu navadno pošiljal nedosegljive predložke in tudi drugače navadno zrešil z žogo svoje kolege. Dobri in vnorabni sta bili to pot krili, ki jv je zalagal z žogami prevdarni Svetic. Škoda, da je v drugem polčasu Svetic radi blesure moral precej popustiti. V celoti je moštvo pokazalo zadovoljivo sliko svojega znanja na pragu predstoječega jesenskega prvenstvenega tekmovanja.

Konjske dirke v Ljubljani

Ljubljana, 18. septembra.

Kakor vsako leto, je Kolo jahačev in vozačev »Prestolonaslednik Peter« v Ljubljani tudi letos priredilo na vojaškem vežbališču pri D. M. v Polju velike konjske dirke. Zanimanje za te dirke je zlasti v ljubljanski okolici vedno veliko. Letos pa je to zanimanje najbrž dosegla sebi vlisk, ker so prireditelji razprodali vse vstopnice s kuponskimi listki vred. Za dolgo, gosto verigo najrazličnejšega občinstva, ki je prisostvovalo dirkam z živim zanimanjem, se je vzdolž dirkališča razprostiral gozd vsakovrstnih vozil, največ seveda malih, enovprežnih vozičkov podeželskih kmetov ter predmestnih in podeželskih mesarjev, zraven pa cel park osebnih avtomobilov in motorjev. Od ene ure popoldne dalje so na dirkališče romale množice ljudstva. Z mesta so dovažali največ ljudi avtobusi, vozil pa je na dirkališče tudi posebni vlak.

Dirke so se začele ob 2 popoldne. Prisostvovalo jim je do 6000 ljudi. Ves čas prireditve je igrala vojaška godba.

Najprej je bila velika dirka mesta Ljubljane, amaterska vožnja za tritetne in starejše jugoslovanske konje. Udeležilo se je je 9 vozačev, proga je bila dolga 2400 metrov. Nagrada je znašala 4000 Din (2000, 1000, 600, 400). Prvo mesto je dosegel 8 letni »Lovčen« Iv. Marinška iz Ljubljane, ki je pretekel progo v 4.16 minute. Drugi je bil 9 letni »Rudi« g. J. Korjana iz Ljubljane v času 4.20 minute. Tretje mesto je dosegla 5 letna kobila »Julija« g. A. Pavlina iz Podbrezja na Gorenjskem. Četrti je bil 14 letni »Posilni« g. I. Krušča iz Mosi pri Ljubljani, ki je že lansko leto vzbujal na dirkah precejšnje zanimanje konjerejcev.

Pri sledečih jahalnih dirkah so dosegli na progi 2100 metrov konji članov Kola jahačev sledeče čase: 2.06 min., 2.08 min., 2.10 min.

Velike dirke Gorenjske (Handicap) se je udeležilo 8 vozačev. Udeležili so se samo 3 letni in starejši konji, ki niso v krvnem sorodstvu z ameriškansko črto in ki se sicer uporabljajo le za cestno službo. Proga je znašala 2600 metrov, nagrada 2000 dinarjev (1000, 500, 300 in 200). Za te dirke je med podeželani vladalo največ zanimanja. Zmagala je 8 letna kobila »Zora« g. J. Južniča iz Ljubljane v času 4.55 minut. Druga je bila 10 letna kobila »Olga« g. Flerina iz Domžal, ki je progo pretekla v 4.59 minute. Tretja je bila 3 letna kobila »Sebica« g. pp. Podboja iz Ljubljane v času 5.03 minut. Četrto mesto pa je dosegla 6 letna kobila »Roza« g. Fr. Grošlja iz Čemšenika, ki je tekla 5.17 minut.

Posebno točko na dirkah so zavzeli tudi oficirji ljubljanske garnizije. Dirkalo je 7 oficirjev ter je dosegel najboljše mesto g. podporočnik Podboj z »Bebo«, ki je pretekla progo 2100 metrov točno v 2 minutah. Drugi je bil podporočnik Sebelič, ki je pretekel progo s svojim konjem v 2.04 minute. Tretje mesto je dosegel podporočnik Perhavc v 2.05 minute.

Dirke Dravske banovine se je udeležilo 5 dirkačev. Proga je znašala 2100 metrov, nagrada 3000 Din (1500, 750, 450 in 300). Zmagala je 5 letna »Julija« g. A. Pavlina iz Podbrezja v 3.29 minute. Drugo mesto je dosegla 5 letna »Amerikanka« g. M. Vrečkota iz St. Jurja v 3.35 min. — ker je bil »Lovčen« g. Marinka z Viča zaradi galopa skozi cilj diskvalificiran, čeprav je sicer pretekel progo v 3.31 minute. Tretji je bil 4 letni žrebec »Uskok Drugi« g. Kodela z Viča v 3.41 min.

Zadnje dirke (Handicap) »Monte Christo« se je udeležilo 9 dirkačev. Proga je znašala 2100 m, nagrada pa 2500 Din (1250, 625, 375 in 250). Po ostri medsebojni borbi je bila to najzanimivejša točka prireditve, ki ji je občinstvo prisostvovalo tako živo, da bi bilo skoraj oviralo potek dirke. Zmagal je 14 letni »Posilni« g. Krušča iz Most v času 3.42. Drugi je bil »Uskok II.« g. Kodela z Viča v 3.45. Tretje mesto je dosegla 5 letna »Amerikanka« g. M. Vrečkota iz St. Jurja v 3.46 min., četrto mesto pa 18 letni »Princ Dilion« g. Habjana iz Domžal v 3.47 minutah.

Med posameznimi točkami so bile prirejene tudi vmesne sportne točke. Veliko smeha je nudilo dirkanje z jajci. Vsak jahač je moral vodili konja z eno roko, v drugi roki pa je držal v krožniku jajce, ki je moral nanj med dirkanjem paziti, da mu ni padlo s krožnika. Kdor je najprej pretekel določeno progo ter vrnil celo jajce s krožnikom, je bil zmagovalec.

Prirediteljem moramo za prihodnjič priporočati več smisla za organizacijo, redileljstvo je namreč čisto odpovedalo.

Maribor : Železničar 2 : 1

Maribor, 18. sept.

Na igrišču Ranida se je danes odigrala revanša pokalne tekme, ki se je, kakor znano vršila že lani. Takrat se je končala tekma z zmago Maribora v razmerju 7:1, a je bila zaradi razmočenega terena razveljavljena po NLP. Nasprotnika sta nastopila v sledeči postavi:

Maribor: Koren I, Koren II, Savo, Kokot, Bertoncelj I, Kukanja, Jež, Miro, Kirbiš, Dušan, Bergant.

Železničar: Bischof, Wagner, Konrad, Slavič, Frangeš, Ronjak, Pezdiček, Galinov, Pavlin, Konrad, Jenko.

Kakor je razvidno je Maribor nastopil v dokaj čudni postavi. Kljub temu pa je bil dovolj močan, da je zasluženo zmagal nad svojim nasprotnikom. Najmočnejšo formacijo je imel Maribor v ožji obrambi in v krilski vrsti. Napad ni bil homogena celota. Do izključitve Bertonclja v 31. minuti prvega polčasa je Maribor uprizoril par lepih napadov, iz katerih sta padla tudi dva lepa gola. V drugem polčasu je bila tekma preveč ostra in je izgubila vso lepoto. Železničarji so poslali v boj borbeno enajstorico, ki si jl pa pozna, da že delj časa ni igrala težjih tekem. Nekateri igralci so prav sposobni, večini pa manjkajo osnovni pojmi nogometa. Železničar je le redko pokazal kako kombinacijo. V tehničnem znanju pa je daleč zaostajal za svojim nasprotnikom. S tem moštvom Železničarji pač ne bodo želi v prvenstvenem tekmovanju mnogo uspehov. Sodil je g. Skalar zelo slabo, le žvižgal je mnogo.

V predtekmi je zmagala rezerva Svobode nad rezervo Železničarja v razmerju 4:3 (4:0).

Tenis. SSK Maribor : Cakovački SK 9:5.

Na teniških igriščih Maribora se je odigral danes teniški dvomatch med Mariborom in Cakovačkim SK. Tekma je končala z zmago Maribora v razmerju 9:5.

Dunaj, 18. sept. tg. FAC : Rapid 1:1 (0:0). — Hakoah : Libertas 2:0 (0:0). — WAC : BAC 6:1 (poločas 4:1).

Budimpešta, 18. sept. tg. V mednarodni tekmi Mažarska:Češkoslovaška je zmagala Mažarska z 2 : 1 (0:0).

V tekmi med Amaterji Mažarske in Avstrije so tudi zmagali Mažari z 8 : 1 (5:0).

Debrecezin, 18. sept. Szegel:Bocskaj 2:2 (2:0).

Umrl je ugleden mož

V Šenčurju pri Kranju je umrl v visoki starosti skoraj 80 let ugleden posestnik gospod Franc Okorn str., po dom. »Jarčev oče«, in ne Janez Okorn, kot je bilo to pomotoma javljeno v včerajšnjem »Slovencu«.

Jarčev oča so bili odkrita in poštena gorenjska grča, pridni in skrbi ko mravlja pri tem pa vedno veselega in vedreža čela.

Za župana sicer niso bili rojeni, zato so pa tudi, ko se jim je njega dni ta čast ponudila, že v par dneh vrnili to čast, rekoč: »Kako naj sedim za župansko mizo, ko je pa na polju tako fletno! Vsi delajo, jaz naj pa sedim doma!« In otresli so se županstva ter se vrnili na polje.

Imeli pa so za vsakega pametno in preudarno besedo in radi so pomagali, kjerkoli so mogli.

Svoje otroke: Frančiško, Janeza, Angelo, Mano, Miro, Franceta in Ivanko so lepo in pošteno vzgojili ter so se jih z očetovsko ljubeznijo oklepali do zadnjega.

Pred par leti so obhajali s svojo zvesto ženo Marjeto svojo zlato poroko in bilo je tedaj videti, da bodo dočakali tudi biserno. Zavratna bolejen pa je strla njihovo krepko naravo in danes dopoldne polože Jarčevega oča k večnemu počitku.

Z njimi lega v grob kremenit značaj, človek, ki si ga vzljubil pri prvem snidenju.

Naj počiva v miru, njegovo blago ženo Marjeto in ostale sorodnike pa naj tolaži usmiljeni Bog!

NARODNO GLEDALIŠČE.

Prva repriza Kreftovih Celjskih grofov bo drevi ob 20 v naši drami. Delo je izredno zanimivo in je doseglo pri sobotni premijeri zelo časten uspeh. Zasedba vseh vlog je ista kakor pri premijeri. Predstava se vrši za red A.

Roman Zločin in kazen, delo enega najslavnejših ruskih pisateljev, je dramatiziran in pride v četrtek, dne 21. t. m. v Kreftovi režiji na naš oder.

12. občni zbor gremija trgovcev

Laško, 18. septembra 1932.

Slovenski trgovci imajo hvalevredno navado, da prirejajo svoja zborovanja vsako leto v drugem kraju Slovenije. Letos je prišlo na vrsto Laško, kamor so že v soboto popoldne prispeli delegati od vseh krajev v Sloveniji.

Popoldne se je začela ob 4 v dvorani kopališča v Laškem predkonferenca, kjer so posamezni gremiji utemeljevali svoje predloge in so obravnavali vsa vprašanja, ki zanimajo naše trgovce.

V nedeljo ob 10 dopoldne pa se je pričel 12. redni občni zbor Zveze. Uvodoma je predsednik g. Jos. J. Kavčič pozdravil najprej zastopnike banske uprave in okr. načelstva podnačelnika g. A. Svetino, podpredsednika Zbornice za TOI K. Elsbacherja, tajnika dr. Iv. Plessa, zastopnika občne šolskega nadzornika Potočnika, zastopnika tiska, zastopnika društva »Merkur« g. A. Verbiča, predsednika Društva industrijcev in veletrgovcev g. St. Vidmarja, Društva trg. potnikov g. Kreka, aranžerjev in detajlistov g. Sossa.

Nadalje so bili z zborovanja poslani brzojavi kraju, trgovskemu ministru Mohoriču in drugim. Pismene pozdrave so poslali minister za trgovino g. Moborič in poslanec Krejči, brzojavni pozdrav pa predsednik društva »Merkur«, g. dr. Fr. Windischer.

Po spominu umrlih članov je zaželel zborovalcem uspehe podnačelnik g. Svetina, v daljšem govoru pa je v imenu Zbornice pozdravil zbor g. Elsbacher. Obžaloval je, da po novem obrtnem zakonu Zveza ni poslala obvezna organizacija. Opozoril je na borbeni značaj stanovskih organizacij. Izglasovana trošarina zadnjih časov ni koristila ne državi, ne samoupravnim gospodarskim krogom. Tudi kmečki moratorij ni srečen. Okrevanje gospodarstva se je sicer zavleklo, toda sigurno napreduje. Za njim je še spregovoril v pozdrav g. nadzornik Potočnik.

G. Vidmar je naglasil pomen organizacij in potrebo poglobitve stanovske zavesti. Le složno delo na enotni fronti bo obrambo spremenilo v ofenzivo in bo prošnje za pravice spremenilo v zahteve.

Predsednik g. Kavčič je nato ugotovil razveseljiv napredek slovenskega trgovstva, saj je sedaj trgovina postala že popolnoma domača. Glede davkov naj bo dovoljena pripomba, da naj se pošče v obdavčbi alkohola vir dohodkov. Potrebna je organizacija podpiranja brezposelnosti po občinah, saj trka zima na vrata. Sedaj nam je potrebno za izhod iz krize veliko zdravega optimizma, saj se že kažejo znaki izboljšanja.

Tajniško poročilo je podal g. I. Kaiser.

Poročilo o računskem zaključku je podal zaslužni dolgoletni blagajnik g. J. Verovšek, poročilo računskih preglednikov je podal načelnik g. Sporn, nakar je bil izrečen absolutorij. Proračun, ki znaša ca. 170.000 Din za l. 1932 je podal tudi g. Verovšek in je bil soglasno sprejet.

Zveza je prilagodila svoje statute določilom čl. 363 obrtnega zakona, nova pravila je banska uprava že odobrila ter jih je občni zbor soglasno sprejel. Po novih pravilih je bil v nadzorstvo izvoljen še g. A. Cvenkel. Ob tej priliki je povdaril predsednik še objektivnost in odločno zavrnil očitke glede namenov »komandiranja« po Ljubljančanih. Zveza se po novem imenuje: Zveza trgovskih združenj za dravsko banovino v Ljubljani.

Referat o socialnem zavarovanju trgovcev je podal predsednik Kavčič, ki je povdaril potrebo sodelovanja vseh. O konzumnem zadružništvu je poročal g. Sošlarič iz Maribora; o pospeševanju tujskega prometa g. Elsbacher iz Laškega, o lesni trgovini pa g. Papler.

Končno so bile sprejete resolucije, ki zadevajo vse panoge naše trgovine in obširno navajajo vse zahteve slovenskega trgovstva.

Prihodnji občni zbor Zveze se bo vršil v Kamniku, nakar je g. predsednik zaključil uspelo zborovanje.

Ljubljanska nedelja

Ljubljana, 18. sept.

Včeraj popoldne so si ogledali zastopniki tiska v spremstvu funkcijonarjev novi sanatorij, ki ga je zgradilo Trgovsko bolniško in podporno društvo na Zaloški cesti. Lepi in idealni sanatorij pomeni dvojno pridobitev: za zavarovance tega društva, ki se jim ne bo treba mučiti v prenapolnjeni bolnišnici, pomeni pridobitev za zasebnike, ki imajo na razpolago krasen sanatorij, kjer bo ustreženo vsem željam in potrebam njihovega zdravljenja, pomeni pa tudi veliko pridobitev Ljubljane in Slovenije, zakaj s tem sanatorijem se bo še bolj povečal sloves, ki ga naša dežela uživa v državi, namreč kot dežela zdravja. Nedvomno je, da je v zdravstvenem oziru napravila Ljubljana z novim sanatorijem precejšen korak naprej.

Snoči smo otvorili novo gledal. sezono. V znamenju mladih. O vsebini in vrednosti Kreftove igre se bodo že razpisali drugi, ki imajo zato dar v svoji notranjosti, mi moremo ugotoviti le to, da je dijaško stojišče navdušeno ploskalo in z njim še drugi prostori. Mladina je pač vesela, če prodre v današnjih, mladini tako zaprtih časih, kdo od mladih...

Gasilska vaja v Trnovem.

Za vse gasilstvo Ljubljane in okolice je bila važna gasilska vaja, ki je bila danes ob pol 3 popoldne v Trnovem. Z grada je oddal top dva strela. V nekaj minutah se je zbralo v Trnovem, kjer je bil fingiran požar, polno gasilcev. Po načrtu te gasilske vaje je gorelo vse trnovsko predmestje okoli trnovske cerkve, torej župna cerkev sama, »rdeča kasarna« in vsa fronta Cerkvene ulice. Iz hidrantov in Gradaščice so se dvigali mogočni curki vode na »goreča poslopja«, brizgalo je od vseh strani in vsak od številnih gledalcev je sklepal: »Če bi res v Trnovem gorelo, ti gasilci bi kmalu pogasili požar!« Odlikovalo se je posebno domače društvo, namreč ljubljanski prostovoljni gasilci, od vodstvom poveljnika g. Frana Mežeka, ki je vodil vso vajo, so se ljubljanski prostovoljni gasilci res izkazali. G. Josip Turk, ki je starosta gasilcev, sicer ni bil zraven, ker je bil zadržan, vendar ima kot predsednik ljubljanskega društva tudi zasluge na lepem spričevalu, ki so si ga dali z današnjo vajo ljubljanski gasilci. Kadar bo kakšen del Ljubljane ali pa vse mesto v resni požarni nevarnosti, ne bo pogrešala tudi okoliških gasilcev. Prav danes so pokazali okoliški gasilci, kaj zmorejo. Pri tej vaji so z ljubljanskimi vneto tekmovali gasilci iz Šiške, Barja, Most, Orl, Rudnika, Javerce, Štepanje vasi, Bizovika, Šmarja ob Savi, Podgorice in iz tobačne tovarne. Vaja se je pričela ob pol 3, zaključila pa se je ob tričetrt na 4. Potekla je v najlepšem redu, pri njej je sodelovalo poleg dveh ljubljanskih motork še 9 okoliških in ena ročna. Gasilstvo Ljubljane in okolice pa je ponovno dokazalo, da je v stalni pripravljenosti.

Občni zbor Mesarske zadruge.

Včeraj dopoldne se je tudi vršil občni zbor Mesarske zadruge, otvoril ga je načelnik g. Toni, ki je navzoče pozdravil, nato pa izjavil, da kot načelnik odstopi, kar je občni zbor vzel na znanje. Do prihodnjega občnega zbora bo vodil posle zadruge njen podnačelnik, g. Lojze Breceljnik.

Požar v Okrožnem uradu.

Po 1 popoldne so odhiteli poklicni gasilci v poslopje okrožnega urada za zavarovanje delavcev na Miklošičevi cesti, kamor so bili pozvani po telefonu, ker je gorelo v I. nadstropju. Požar je nastal v uradu, kjer je nastanjena registratura. Obe uradnici in sluga, ki imajo delo v tej pisarni, so zapustili sobo že v soboto opoldne, ko so se nehale uradne ure in je požar mogla povzročiti le napeljava dimnika centralne kurjave, kar so pozneje tudi uradno ugotovili. Poklicni gasilci so razkopali strop v uradu, steno in tla ter pogasili ogenj. Le hitri pomoči poklicnih gasilcev je zahvaliti, da ta ogenj v poslopju, skoraj praznem ljudi, ni zavzel katastrofalnih dimenzij. Požar je nastal zaradi stavbne pomanjkljivosti med parketom in steno pisarne, kjer ni bil zid pravilno zazidan in obmetan. Zgorela je omara, stelaža, del parketa, uničen je strop in pokvarjena so tudi tla. Še sreča je, da so bili v omari in na stelaži le mani važni uradni spisi. Vendar sega zgolj stvarna škoda na uničenem pohištvu in na pokvarjenem prostoru nad 10.000 Din. Okrožni urad je krit z zavarovalnino.

POŠTARSKA TOMBOLA.

Vsakoletna tombola, ki jo prirede naši poštarji, uživa veliko popularnost in zato ni čudno, da je o današnji poštarski tomboli, ki se je vršila na Kongresnem trgu, govoril precejšen del Ljubljane. Nabralo se je na Kongresnem trgu okoli 4000 ljudi, ki so pričakovali sreče. Med številnimi poklicanci pa so bili ti-le izvoljeni:

1. tombolo je dobil Jožef Šepic, trgovski potnik; dobil je krasno spalnico iz trdega lesa. — 2. tombolo, ženski šivalni stroj, je zadel Albin Zupanc, dijak. — 3. tombolo je dobil Viktor Crtalič, trgovski pomočnik. — 4. tombolo, jedilni servis, je dobil Slavko Klasek, trgovski vajenec. — 5. tombolo, kuhinjsko opremo, je dobil Alojzij Veber, krojaški vajenec. — 6. tombolo, otroško kolo, je dobil Anton Žabjek, kmetski sin. — Najbolj prav je zadel mladi zidar Mirko Ozorović, ki je dobil 7. tombolo, namreč opremo za nevesto. Ozorović se misli v kratkem poročiti in bo tako kar sam lahko dal svoji nevesti potrebno opremo. — 8. tombolo, stensko uro, je zadela branjevka Jera Ukmar. — 9. tombolo je zadel Ferdinand Jenko, državni uradnik v p. Dobil je blago in podlogo za moško obleko. — 10. tombolo, voziček živil, je zadela Marija Mahkota, vdova po poštnem sluge. Je edina med dobitniki, ki ima »zvezec« s prireditelji tombole in še ona je na 10. mestu. Poštarji sami so se pri svoji tomboli sploh bolj slabo odrezali. Razen te vdove ni zadel nihče nič. — 11. tombolo, voz bukovih drv, je zadela Marija Papler, tobačna delavka. Drva je dobila potrebna ženska in je tudi ta tombola prišla v prave roke. Poleg tombol pa so ljudje prejeli še 120 lepih četvork in 60 še lepših petork.

Pri tej tomboli je bilo opaziti, da se ljudje za srečo sicer še zanimajo, vendar ne tako samozavestno, kakor včasih. Društvo je prodalo sicer okoli 28.000 tablic po 2 Din, kar je malo v primeri s prejšnjimi leti, — vendar pa je bilo na Kongresnem trgu danes le malo ljudi, ki bi imeli več kakor eno samo, dve ali celo morda tri tablice.

Mariborska kronika

Posebnih dogodkov Maribor danes ni doživel. Največ pozornosti je vzbudila otvoritev zimskosportne razstave, katero je priredila Tujsko-prometna zveza. V prostoru Hranilnice dravske banovine v Gosposki ulici je razstavila zveza propagandni materijal, s katerim se je udeležila zimskosportne razstave na zagrebškem velesejmu. Razstava dokazuje, da je bil letos Maribor v Zagrebu dostojno zastopan. Nazorno in učinkovito so predočene vse krasote naše zime in vabljivosti zimskega sporta v mariborski okolici, na Pohorju, Kozjaku in v predelih našega Korotana. Omeniti moramo predvsem krasen pohorski relief, ki je doslej že na mnogih razstavah žel zasluženo priznanje, nadalje umetnine naših fotoamaterjev, ki so gotovo najučinkovitejša reklama za krasote naših zimskosportnih torišč; postojanke na Pohorju in v Dravski dolini in izpod Uršlje gore so razstavile zanimiv propaganden materijal, ki jim je v Zagrebu nedvomno pridobil novih številnih obiskovalcev. Tudi mariborski klubi, ki goje zimski sport, so se zavedali svoje dolžnosti ter so napravili uspešno reklamo za zimskosportna središča, v katerih nameravajo v prihodnji zimi organizirati svoje delovanje. Tako moramo omeniti v prvi vrsti agilno zimskosportno sekcijo SSK Maratona, ki si je izbrala tudi za prihodnjo zimo idiličen Rimski vrelec za svoje tečaje ter je z lepimi propagandnimi letaki in slikami napravila za njen uspešno reklamo; istotako sta se potrudila Mariborski smučarski klub in zimskosportni odsek SPD. Ne smemo pozabiti tudi udeležbe mariborskih sportnih trgovin, ki so izložile svoje priznano-prvovrstne predmete. Razstava je bila danes zelo številno obiskana ter bo nedvomno mnogo doprinesla k povečanju zanimanja za zimski sport.

Policijska kronika je danes redko prazna. Aretacij ni, in da nimajo pri Grafu še grešnikov od prejšnjih dni za zapahi, bi morali izobesiti belo zastavo. — Ugotovila je policija danes identiteto utopljenke, katero so potegnili včeraj dopoldne iz Drave. Prepoznal jo je železniški uradnik Milan Zagorc iz Vrtne ulice, ki je prišel javit, da je izginila od doma njegova služkinja Frančiška Dovjak. Ostavila je brez varstva na stanovanju 5 mesečnega otroka ter ni pustila nobenega obvestila, zakaj odhaja. V utopljenki je imenovani spoznal svojo služkinjo, ni pa zamogel pojasniti, ali je prostovoljno pohitela v smrt, ali pa je postala žrtev nesreče. — Veliko razburjenje so doživeli v bolnišnici, kjer je pobegnil paznikom 33 letni Ivan L., ki se je nahajal v oddelku za umobolne. V bolniški obleki jo je ubral proti mestu ter prišel neovirano do mosta, kjer ga je ustavil stražnik. Pozvana je bila rešilna postaja, ki je reveža prepeljala nazaj v bolnišnico.

Mesto kruha - vojašnice

Nikake odškodnine za zaseženo zemljo!

Reka, septembra.

Učka gora deli Istro v vzhodni del, tako zvano Liburnijo in zapadni del, ki sega do Jadranskega morja. V podnožju gore na zapadni strani je železniška postaja Lupoglava, odkoder gredo potniki na Učko in naprej v Opatijo in Reko. Vas sama na sebi je kamenita puščava, v nižini pa se začne dolina, ki sega do Pazina. V Lupoglavi se zida sedaj ogromna vojašnica z dvanajstimi poslopji! Med postajama Lupoglava in Cerovlje je postaja Borut, kjer je obstojala v predvojnem času največja opekarna v Istri. Že pred leti je razširila država omrežje tračnic, da bi to zadostovalo za vsakovrstne vojaške namene; za druge sploh ne more biti. Tu naj bi bilo skladišče, ki bo zalagalo vojaštvo v Lupoglavi, na Učki, v Reki in na vsej meji do Sv. Petra na Krasu. Iz Borula delajo tudi novo vojaško cesto na Učko, ker so na stari, ki je še iz francoskih časov, strmi klanci pred in za Pazom in se iz Vranje strmo vzdiguje na vrh Učke. Tako se bo olajšal prevoz topov in drugega vojnega materijala. Ker je dolina v tej okolici dokaj široka, se pripravlja tudi vojaško letališče. Za to je vlada odredila tri milijone lir. V Italiji se namreč to cenejše dela, ker plačuje vojaštvo za porabljena zemljišča, če tudi je to najrodovitnejša zemlja, malenkostne zneske ali pa nič. Vipava, Miren in Postojna — docent.

Javornik se izpreminja v trdnjavo

Malokomu je znano, da delajo Italijani na Javorniku velike utrdbe. To pa znajo tembolj Črnovrški prebivalci, kateri so radi tega prizadeti. Pod strogo kaznijo jim je prepovedano zahajati v gradbeno cono ali v njeno bližino.

Gradijo se utrdbe, ki po obsegu in važnosti ne zaostajajo za onimi na Nanosu; posebno na Špiku so v teku važna dela. Saj pripravljajo temelje za postavitev topov največjega kalibra, in to ne za malo število, temveč za par stotin. Delo se vrši v največji tajnosti. Pri gradnji so zaposleni izključno Italijani, katerim je pa prepovedano zahajati med ljudstvo. Utrdbena cona je popolnoma zastražena, tako, da ne more nikak nepoklican zraven. Kako stroga je ta prepoved, nam pove naslednji primer: Dne 13. t. m. v jutro je šel na lov v bližino omenjenega kraja, bivši župan Poženel Karel, mož, ki sicer nosi črno srajco ter uživa zaupanje Italijanov. Še preden je prišel v bližino gradbene cone, ga je straža ustavila in aretirala.

Radi teh del pa so najbolj prizadeti ubogi kmetje. V tistem delu imajo namreč največ travnikov za košnjo. Vsled omenjenih del in radi te prepovedi niso mogli spraviti krme. Mnogo gospodarjev je ostalo brez sena za zimo, in niso si vedeli drugače pomagati, kakor da so prodali živino. Živinoreja je v teh krajih skoro edini vir dohodkov. S čim in kako se bodo sedaj preživljali ubogi kmetje, tega jim ne more nihče povedati. Mnogi so popolnoma obupani, posebno še, ker ne dobijo in ne bodo dobili nikake odškodnine, niti za zavzeta zemljišča, niti za drugo škodo, ki jim je bila prizadeta. Ne vedo, kako si pomagati in prodajajo svoja imetja skoro zastonj, samo, da gredo od tam v tujino, ne vedoč, kakšna usoda jih čaka. Samo, da se rešijo onih, ki so brezmejni v krivicah, ki ne poznajo, kaj se pravi pravica, samo, da ne vidijo več onih, ki so jim uničili vse, kar jim je bilo najdražjega, ki so jim prizadejali toliko bridkosti in gorja.

Po vsem tem, kar so letos doživeli, ni čudno, če so obupani. In ni bilo dovolj onih, zgoraj opisanih krivic, še je bilo treba novih, da se ubogo ljudstvo popolnoma uniči.

Na poletje so bili veliki manevri in vojaštvo, katerega je bilo izredno mnogo, je uničilo skoro vse pridelke. Saj je znano, kako delajo Italijani, kadar gredo na vaje. Njim ni nič mar, naj bo njiva ali vrt, če je treba, gredo s topom, vprego ter avtom čez njivo, ali pa postavijo top na sredi njive in se vadijo v streljanju. Tako je povsod in tako je bilo tudi tukaj. Odškodnine pa odnikoder!

Pa še pravijo, da so Slovenci uporni in da jih je treba zapirati v dosmrtne ječe.

17 aretacij na Vipavskem

Na Gočah je bilo aretiranih 7. t. m. 15 ljudi, v Ložah istega dne pa dva, skupno torej 17 aretacij. Orožništvo je obkolilo vas in drugi del, obstoječ iz tako zvane leteče policije (squadra mobile) je šel po vasi in aretiral vsakega moškega, ki ga je našel. V neki hiši so našli bolnega mladeniča, ki je ležal; moral je vstati in oditi z njimi. Videlo se je, da jim ni šlo za to, da aretirajo neko določeno osebo, temveč le, da nalove toliko ljudi in jih odpeljejo s seboj. Tako so tudi napravili. Kot vzrok za aretacije navajajo, da je bila dne 6. septembra, ob dveletnici usmrtitve na Bazovici, razobešena jugoslovanska zastava na »Rebri«, kakor se imenuje del gmajne v bližini Manč. Zastavo so neznanci obesili na močan in visok drog. Ob vznožju droga je bil nalepljen velik list, na katerem je bilo napisano: »Gorje onemu, ki se je dotakne!« Drugega dne so jo našli. Prišla je policijska komisija v spremstvu čete orožništva in po precejšnjem trudu odstranila zastavo in jo odnesla kot corpus delicti v Gorico.

Komedija v Ideriji

V četrtek 15. septembra se je ob priliki otvoritve šolskega leta vršila zanimiva fašistična slovesnost. Šolske maše se je udeležil poleg vojaških in fašističnih predstavnikov tudi fašistični pokrajinski tajnik Avenanti, ki je prišel zato nalašč z Gorice. Okoli 10 se je pripeljal iz Gorice sam prefekt Tiengo v spremstvu policijskega upravnika Modestija. Nato se je na glavnem trgu vršila značilna ceremonija. Neki vojak je izročil dečku Cirilu Kavčiču, ki je bil v obleki balile, zastavo, ki jo je poklonilo vojaštvo fašistični mladinski organizaciji »Balilla«. Preden je vojak izročil zastavico, je dejal, da je prepričan, da bo »njegov mlajši bratec« (deček) obračal zastavo vedno proti solncu in proti sreči. Deček je obljubil, da bo čuval zastavo in posnemal vojake ter da jo ponese v slavo za domovino. Drugi vojak je izročil zastavo »mali Italijanki« Mileni Lapajna, ter jo pozval, naj se razvije v lepo, cvetečo in modro dekle, da bo vredna »naše velike matere Italije«. Deklica je v imenu svojih tovarišic obljubila, da se bo izkazala vredno italijanskih vojakov, ki so žrtvovali svoje življenje za domovino. Tako je učitelj ukazal v šoli. Na to je godba zaigrala »Giovinezzo«.

Pozneje se je vršil občni zbor fašja, na katerem je tajnik Mutto poročal, da se je v preteklem letu priglasilo 258 članov za vstop v stranko. Dejal je, da so med temi skoro vsi rudarji in le malo uradnikov. G. Mutto seveda ni povedal, da so bili rudarji prisiljeni stopiti v stranko, ker bi bili sicer ob službo.

Ljudstvo je treba najprej demoralizirati

Dopolavoro, ki ima nalogo širiti prosveto med svojim članstvom — vsaj fašisti tako trdijo — prireja vsako nedeljo kjer le more poučne plese, da dobi barbarska mladina pojme o dvatisočletni civilizaciji... Preteklo nedeljo 11. t. m. so kar tekmovali s takimi prosvetnimi prireditvami: V Renčah, Šempasu, Prvačini, Dornbergu in Vrtojbi. Zavidanja vreden uspeh Dopolavora! Pa veste, kako se širi te vrste prosveta? Vse na komando, kakor je navada v fašistični Italiji, kjer je vse disciplinirano. Lačen, z zadnjo liro v žepu, mora mladenič na plesišče, da bo deležen prosvete Dopolavora, da ne bo več taval v temi, kjer so ga pustila slovenska prosvetna, pevska in bralna društva iz časov, ko še ni bilo prosvetnega Dopolavora. — Kar pa se pri takih prireditvah nabere, mora v Gorico za honorar razširjevalcem prosvete.

Drobne vesti

Ponesrečil se je Herman Štihler iz Trebč, star 38 let, ko je delal v Trstu na neki stavbi v ulici Franca. Padel je z odra več metrov visoko in si razbil nosno kost. Odpeljali so ga v tržaško bolnišnico.

Umetnostna razstava se bo v kratkem vršila v paviljonu v mestnem vrtu v Trstu. Žiriji je bilo predloženih 170 del, odobrenih pa 74. Poleg teh bo razstavljenih 31 del priznanih umetnikov, ki so razstavili že v Benetkah. Med razstavljalci ni več nobenega Slovana.

Poitalijančenje priimkov. Tržaški prefekt je podpisal več dekretov, s katerimi so bil poitalijančeni slovenski primki. Škrinjar je postal Scrignari, Vitez Viti, Vatovec Vatta, Žiberna Giberna.

Tatovi v Črnem vrhu. Tatovi so vdrli v občinsko hišo v Črnem vrhu, kjer stanujejo uradniki. Filipu Sinkovcu so odnesli 1400 lir, tajniku Mazzille 2500 lir.

Promet skozi tržaško pristanišče je znašal v avgustu 2,332.059 stotov (lansko leto 2,988.429). V teku prvih osmih mesecev je šlo skozi tržaško pristanišče 23,361.249 (lansko leto 27,248.370).

Istra v rokah beneških bankirjev.

Ko so fašisti uničili Zadružno zvezo v Trstu, posojilnico v Puli in manjše posojilnice na deželi, je prišel istrski kmet v odvisnost velike beneške banke »Istituto Fondario delle Venezie«, ki je prevzela podeljevanje agrarnih kreditov. Nedavno je fašistična vlada nakazala precej visok kredit za Istro. Na konferenci gospodarskih predstavnikov Istre, ki se je vršila v petek na prefekturi v Puli in kateri je prisostvoval prefekt Foschi, je znani istrski kolovodja Marachi predlagal, naj bi posle v zvezi z vladnim kreditom prevzeli vsi važni istrski zavodi in ne samo beneška banka. Njegov predlog je propadel; tako bo od tega kredita imela v prvi vrsti omenjena beneška banka, ki je izpodrinila celo italijanske banke v Istri in Trstu.

1000 Milanežov je obiskalo preteklo nedeljo vojna pozorišča ob Soči od Oslavja do Doberdoba.

Napad na hrvatskega bogoslovca

Naši bratje v Italiji morajo okusiti vse metode preganjanja, to posebno od ljudi, ki so nastavljeni pri občinah kot uradniki. Hrvatski bogoslovec v Kringi v Istri se je vračal proti večeru domov. Pri selu Tomičini mu je prišel nasproti avto. Čim so ti potniki opazili bogoslovca, so se ustavili in izstopili. Štirje so bili. Med temi posestnik Gino Mrach (Mrak), čigar praded je bil Ribničan, in občinski tajnik v Pazinu E. Colombo, poprej Golob. Ta je pričel kričati na bogoslovca, zakaj je metal kamenje v njihov avto! Udaril ga je po glavi, da mu je razbil očala. Brcal ga je s čevljem tako močno, da so napadenemu ostale debele črnice po životu. Kakor podivjan je tajnik vpil: »Vem, da si ti J. J., jaz pa sem E. Colombo!«

Kamenja seveda ni nikdo metal. Zadeva je prijavljena organom javne varnosti — in ljudstvo je radovedno, kako bodo v tem primeru oblasti krojile pravico!

Ta Colombo si je že večkrat omadeževal svoje zločinske roke s krvjo naših ljudi, posebno duhovnikov. Leta 1921 so fašisti napadli duhovnika v isti fari. Razbili in sežgali so pohištvo, pokradli cerkveno blagajno, ga pretepli in odpeljali v Pulo. Takrat ga je Colombo udaril z boksarjem tako silno po očesu, da so zdravniki dvomili, če bo sploh še kdaj videl. Slično razbojništvo je počel ta »vzorni« občinski tajnik l. 1926 nad duhovnikom v Kršanu. Tega so namreč izvabili iz hiše ponoči, češ, da ga kliče bolnik, ki je v smrtni nevarnosti. Ko je prišel na cesto, so ga fašisti napadli in hudo ranili. Imeli so namen, odpeljati ga in utopiti v bližnji vodi. Le mati in sestra, ki sta slišali klicanje na pomoč, sta ga rešili smrti. Tudi pri tem napadu je poturica Colombo junaško sodeloval. — Tako delajo v kulturni državi uradniki, ki imajo 14.000 lir stalne letne plače in si vsaj še polovico te vsote zaslužijo na komisijah. In ta denar gre iz žepa ubogega istrskega ljudstva.

BRATA JE PO NESREČI USTRELIL

Osemletni Anton Platiša se je v Počah pri Cerknem igral z lovsko puško, ki jo je pustil na travniku njegov stari oče Ivan Platiša. — Anton je v šali pomeril na šestletnega brata Ivanka, ki je ležal v travi. Nenadoma je počil strel in Ivanko je bil na mestu mrtev. Orožniki so aretirali starega očeta Ivana Platišo.

Z granato se je igral Andrej Devetak iz Opatjega sela na Krasu. Ta se je razpočila in ga hudo ranila. Odpeljali so ga v nevarnem stanju v goriško bolnišnico.

Narodni praznik grozdja se bo vršil prihodnjo nedeljo v Gorici, po nalogu fašistične vlade. Organizacijo bo vodil Dopolavoro s pomočjo županstev. Slovesnosti se morajo udeležiti občine: Vrtojba, Standrež, Ločnik, Vipolže, Šempas, Steverjan, Cerovo, Dornberg, Prvačina, Rihemberg, Renče, Vogrsko Kojsko, Dolenje, Dobrovo, Podgora, Šempeter, Crniče, Ajdovščina, Stanjel in Miren. Iz teh vasi morajo prispeti v Gorico vozovi, okrašeni z grozdjem in trto. Dopolavoro je postavil 24 nalog, izmed katerih mora po eno rešiti vsak voz. Druga naloga se n. pr. glasi: Praznik grozdja po fašistični zasnovi. Razdeljene bodo nagrade v zneskih od 50 do 800 lir in seveda tudi svetinjice.

— Pri ljudeh, ki so pobiti, utrujeni, nesposobni za delo, povzroči naravna **»Franz-Josef«** grenčica prosto kroženje krvi in zviša zmožnost za misli in delo. Vodilni kliniki dokazujejo, da je **Franz-Josef«** voda odlične vrednosti kot sredstvo za odprtje črev pri duševnih delavcih, slaboživčnih in ženskah. **»Franz-Josef«** grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Sistematična germanizacija Sp. Štajerske

»Südmarka« ni delovala samo na gospodarskem polju, ampak tudi na tako zvani nemškokulturni način: Dr. Mihael Hainisch, bivši predsednik avstrijske republike, je osnoval denarni temelj, univerzitetni profesor in predsednik dunajske centralne knjižnice dr. E. Reyer, pa je začrtal delovne smernice za ustanavljanje in delovanje **nemških ljudskih knjižnic po naših krajih.** Leta 1909 so bile ustanovljene prve knjižnice, in sicer po ena v **Celju, Mareubergu, Cmureku, Radgoni in Velikovcu. Začetkom leta 1914 pa so bile take knjižnice že v 309 krajih s 199.669 nemškimi knjigami: (Studenci, Muta, Ljutomer, Maribor, Ptuj, Pobrežje, Pragersko, Radvanje, Razvanje, Sladki vrh, Šoštanj, St. Ilj, Sv. Lenart, Sv. Lovrenc, Židani most, Slov. Bistrica, Slovenjgradec itd.).** V krajih, kjer niso bile možne stalne knjižnice, pa so krožile potovalne knjižnice; to so bili kovčeki, napolnjeni s knjigami. S temi potovalnimi knjižnicami so nemški plačanci zanesli nemškonarodno agitacijo v zadnjo slovensko vas ter skušali ponemčiti zadnjega gorskega kmeta.

Da je imela »Südmarka« po nekod tolike in stalne uspehe, je pripisovati tudi dejstvu, da je delovala z roko v roki z nemško-nacjonalno obrambnim društvom **»Schulverein«.** Dočim si je nadela »Südmarka« kot nalogo gospodarsko in kulturno zavojevanje slovenskih pokrajin, je skrbel »Schulverein« za vzdrževanje, razširjevanje in okrepitev nemštva s šolami.

Da to doseže, je »Schulverein« podpiral javno gradnjo šol v slovenskih krajih, kjer pa to ni bilo mogoče, je ustanavljal lastne zavode. Mesto dotedanjih utrakvističnih šol, so potem vabili in silili otroke v Schulvereinove ponemčevalnice, kjer je bil učni jezik samo nemški. Takšne šole so bile ustanovljene n. pr. v Ljutomeru, Slovenjgradcu, Konjicah, Ormožu, Rogatcu itd.

Kmalu pa je »Schulverein« razvil svoje delovanje tudi na ustanavljanje popolnoma nemških otroških vrtcev, otroških igrišč, dalje pa tudi raznih nadaljevalnih šol, raznih tečajev, telovadnih društev, gledaliških, pevskih, godbenih in drugih krožkov, itd.

Leta 1911 je »Schulverein« razširil svoj program celo na kolonizacijo nemških otrok v naše kraje. Potom posebnega, nalašč za to ustanovljenega društva na Dunaju so spravljali z Dunaja nemško deco v slovenske kraje bodisi na počitnice, bodisi v oskrbo za dalje časa. Večina teh otrok je bila osirotela, brez staršev in brez bližnjih sorodnikov ter je navadno ostala potem za vedno v naseljenih krajih. Ostala je pod vplivom eksponentov »Schulvereina«, ki so jo neprestano spominjali na njeno poslanstvo v slovenskih krajih.

Po istem vzorcu, kakor »Südmarka« posestva in koloniste, je nizal »Schulverein« v germanizacijskem prodiranju proti jugu čiste nemške ljudske šole. Ne izbirajoč sredstev je nemško učiteljstvo z brutalno silo vcepljalo v nežna otroška srca mržnjo do slovenskega jezika in sovraštvo do vsega, kar je bilo slovansko. Frankfurtarske himne in koračnice so izpodrivale domače slovenske pesmi, slovenski jezik je v nemških šolah zamrl in vsaka taka šola je postala za svojo okolico ponemčevalnica, ki je potom doraščajočih slovenskih otrok zastrupljala naše vasi z nemško-nacionalnimi idejami.

Že leta 1886 je »Schulverein« pridobil v **Sladki gori** neko poslopje, ki ga je pretvoril v popolnoma nemško enorazrednico, iz katere je nastala leta 1907 dvorazrednica. Leta 1910 je »Schulverein« ustanovil svojo drugo ponemčevalnico, in sicer v **Keršaku.** Obe ti šoli sta tvorili s šolo v **St. Ilju** nekako celoto pod enotnim nadzorstvom in kjer se je izvajal enotni ponemčevalni sistem. **Zlasti St. Ilj je bila važna postojanka,** katero sta tako »Schulverein« kakor tudi »Südmarka« hoteli zasesti z vsemi možnimi sredstvi. Že leta 1889 je »Schulverein« tu ustanovil lastno enorazrednico, ki jo je leta 1901 državna uprava prevzela kot dvorazrednico v lastno oskrbo. Leta 1913 je bilo šolsko poslopje s pomočjo Rosekarjeve subvencije razširjeno v trorazrednico. V St. Ilju in Keršaku je »Schulverein« organiziral leta 1911 tudi prve otroške naselbine.

Glavno udejstvovanje »Schulvereina« pa je bilo osredotočeno **na Maribor in okolico.** Kakor v redkokaterem mestu se je tukaj slovenstvo dotlej splošno ohranilo, to je bilo pripisovati v prvi vrsti dejstvu, da so bila mariborska učilišča kakor učiteljišče, gimnazija in vse druge samostanske šole, povsem poslovenjena. Nadalje je bilo obilo slovenskega naraščaja v obrtni in trgovski stroki ter popolnoma slovenski dotok delavstva in nižjega uslužbenstva.

Da ves ta slovenski dotok v mesto prepreči, je »Schulverein« osnoval s pomočjo obsežno organizirane denarne akcije celo **vrsto ljudskih šol, ki so kakor veriga oklepale Maribor.** Na mah so bile ustanovljene ponemčevalnice v Košakih, Krčevini, Radvanju, Pobrežju, Razvanju in Teznu. Največjo pozornost pa je tu posvetil »Schulverein« Studencem, kjer je leta 1906 uredil otroški vrtec in sezidal telovadnico, poleg tega pa je prevzel večji del stroškov leta 1911 dovršene šestrazrednice na sedanji Ruški cesti. Ta poslopja so kmalu postala stalna shajališča ponemčevalcev in denuncijantov, ki so ogromno škodovali slovenski narodnosti ne samo v Studencih, ampak tudi v Mariboru samem.

Za bazovske žrtve

Komemoracija žrtev padlih za pravice svojega naroda in za Jugoslavijo (Bidovec, Miloš, Marušič, Valenčič, Gortan), se je vršila v dneh 7. in 8. septembra v Novem mestu.

Dne 7. septembra ob 8. uri zvečer so se zbrali člani »Soče« pri gosp. Kavčiču v dvorani hotela Koklič, ki je dvorano primerno okrasil. Pod sliko Nj. Vel. kralja, okrašeno z jugoslov. trobojnico, so visele slike štirih bazovskih žrtev, obdane s črnim florom.

Predsednik je otvoril spominski večer, nato je iz prijaznosti zapelo glasbeno društvo »Sloga« »Doberdob«. Tajnik je govoril ognjevito o žrtvah, mala Ivica je pa prav lepo deklamirala »Boli tužne emigrantke«, društvo »Sloga« nam je ponovno zapelo »Vigred se povrne«, predsednik je prebral iz »Pon. Slovenca« članek »Bazovica«, mala Ivica, hčerka g. Tinte nam je vnovič recitirala »Soči«, »Sloga« nam je kot zadnjo ločko zapela »Buči morje Adrijansko«; tajnik je recitiral »Naš dom«.

Po gornjem programu se je predsednik zahvalil prvo glasbenemu društvu »Slogi«, posebno pevovodji g. Gorišku, nato tajniku g. Fonu za govor, slednjič še mali Ivici, ki je prav ljubko nastopila. Pohvalo zasluži tudi predsednik »Sloge« g. Kavšek, ki je šel društvu »Soča« rade volje na roko; tako je spominski večer prav lepo uspel.

Dne 8. septembra t. l. ob 8 je č. g. o. Oton, ki je nekoč služil na Sveti gori, daroval sv. mašo v frančiškanski cerkvi. Pred sv. mašo je bil govor o žrtvah in trpljenju naših bratov v Jul. Krajini.

Sočan.

Vipavsko vino je dražje

Cene vinu so se po vsem Vipavskem zvišale od 0.70 na 1.60 L pri kmetu. V gostilni se toči od 3.50 do 4 lire za liter. Vino je pa že skoro vse prodano in ga je zelo težko dobiti. Porast cene vinu razlagajo na ta način! Lansko leto po trgatvi, ko je bilo mnogo vina, pa so ga kmetje prodajali tudi za najnižjo ceno, samo da bi ga vnovčili. Posledica nizke cene se je kaj kmalu pokazala. Vino je šlo precej izpod rok in kleti so se hitro praznile. Ko so zaloge pošle, so se cene zvišale. Poleg tega se radi peronospore in suše napoveduje slaba letina, toliko glede količine kakor glede kakovosti.

Cene goveje živine in konjev so se precej zvišale, vsled povišanja uvozne carine na inozemsko blago. Kljub temu ne odgovarjajo cenam mesu. Cene mesu so še vedno za 60 do 70 odstotkov višje kakor pa cene živine. Meso se dobi po najnižji ceni po 5 lir za kg, a za živino nudijo največ 2 liri za kg žive teže.

Romanje v Log

Božja pot v Logu pri Vipavi je vsako leto bolj obiskana. Vzrok temu je iskati v tem, da ljudje ne zahajajo več tako radi kakor nekdaj na Sveto goro, kjer so redovniki sami Italijani in tudi služba božja skoro izključno v italijanščini. Tudi letos je bilo na dan malega šmarna izredno mnogo ljudstva iz vseh krajev. Prihiteli so iz vse Vipavske doline, Krasa, Brkinov, Pivke, da se položijo Bogu v svojem jeziku in ga prosijo, naj jim lajša gorje. Prihiteli so, da slišijo božjo besedo v svojem jeziku, da jim ista vlije novih moči, da vztrajajo do rešitve.

Koroške vesti

VELIKANSKI POŽAR.

V noči na nedeljo, dne 11. septembra je na nepojasnjen način izbruhnil požar v gospodarskem poslopju pri pd. Lipušu in je v trenutku nato z bliskovito naglico zajel še vsa sosednja poslopja pri Črneju, Petrovcu, Kumru, Tomanu, Ajionu. Le dvoje objektov je ostalo: Kumrova hiša in Petrovčev skedenj, vse ostalo je žrtev plamena. Vsled pomanjkanja vode je bilo gasilno delo onemogočeno. Vsa Zgornja Vesca je tako pogorela. Uboge družine so brez kruha in strehe, živina brez krme. Preostaja edino prošnja na usmiljena srca: Pomagajte revežem z dobrim srcem in polno roko!

V Grabštanju so ustanovili odsek nemškega telovadnega društva. Ob tej priliki je imel nagovor »Bundesführer« nemškega telovadnega društva Karl Fritz in je med drugim izjavil: Grabštanje je bil kraj, kjer se je prvič zavrnil vpad jugoslovanskih band. Novo telovadno društvo istotam bodi pa svarilo vsem, ki še vedno stegujejo svoje roke po Koroški. Koroška danes ni več sama!«

V Radiše je prispel novi provizor č. g. Janko Ludvik. G. F. Fertala, dosedanji pliberški kaplan, je bil premeščen v Št. Jakob v Rožu.

Ne potrebujem reklame, delo govori!
PRALNICA, LIKALNICA IN ČISTILNICA OBLEK
Ljubljana, Mestni trg št. 8 (HAMAN)

Umrla je včeraj zjutraj v visoki starosti 82 let po daljši in mučni bolezni gospa Terezija Ažman, mati preč. gosp. svetnika Andreja Ažmana, veroučitelja deške meščanske šole v Ljubljani. Pogreb bo v torek 20. t. m. ob 4 popoldne iz mrtvašnice Zavetišča sv. Jožefa na Vidovdanski cesti. Pokojnica naj uživa pri Bogu večno plačilo! Preostalim naše sožalje!

✠

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjam, da je moja ljubljena mati

Ažman Terezija

posestnica v Krepi

danes, dne 18. septembra, po dolgi in mučni bolezni, v 82. letu svoje starosti, odšla k Bogu po večno plačilo.

Pogreb predrage matere se bo vršil v torek, dne 20. septembra ob 4 popoldne izpred mrtvašnice Zavetišča sv. Jožefa, Vidovdanska cesta 9, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 18. septembra 1932.

Ažman Andrej,
veroučitelj meščanske šole

Nemci naj bodo dosledni!

Svabi v Banatu in Slovenci na Koroškem

Te dni je zapustilo Jugoslavijo 168 dijakov, ki so pred dobrim mesecem prispeli v Jugoslavijo iz Nemčije pod vodstvom duhovnega svetnika Tensunderna, znanega prijatelja Slovencev.

»Deutsches Volksblatt«, glasilo osrednje organizacije Nemcev v Jugoslaviji, je priobčilo 6. septembra zanimivo slovo nekega W. Hausmanna od svojih rojakov Švabov v Banatu. Člankar toži, kako hitro je minil mesec, ki so ga Nemci iz rajha prebili med Švabi. V svojem upanju in svojih domnevah niso bili razočarani. Švabi so jih sprejeli v Novem Sadu prisrčno. »Nahajali smo se v tuji deželi, nemškem jezikovnem in kulturnem otoku, katerega prebivalci bijejo stalno boj za ohranitev nemške umetnosti in nemških navad. Prav radi te okolnosti smo se takoj navezali nanje. V teku štirih tednov smo se seznanili z značajem, navadami in posebnostmi tega živega ljudstva, ki je ohranilo svoj značaj, svojo religioznost, svojo izredno pridnost, ljubezen do reda in čistosti, teh pristnih nemških lastnosti.« Pisec pripoveduje, kako so Nemci prisostvovali na vabilo nemške kulturne zveze (»Deutscher Kulturbund«) pravim švabskim cerkvenim slovesnostim, narodnim plesom in ljudskim veselicam. »Videli smo tudi, kako blagoslovljena je zemlja v Bački in Banatu, ki da več, kakor je za življenje potrebno.« Marsikateri Švab pa je pripovedoval, kako je njegov ded prišel v te kraje ves ubog in kako se je dvignil do blagostanja.

Nemci so si ogledali tudi Belgrad, po katerem jih je spremljal poleg predstavnikov Kulturbunda in Nemške lige (Die Deutsche Liga) g. Kiebitz, tajnik nemškega poslaništva. Ko se je premaknil vlak, so se Nemci poslovili od Jugoslavije z vzklikom: »Živela Jugoslavija!« Da bi se Nemci svojim rojakom za nenavadno prisrčni sprejem izkazali hvaležne, obljublja Willy Hausmann: »V domovini bomo vse svoje sile posvetili delu za Nemce v inozemstvu in bomo širili vedo o nemštvu v inozemstvu. V duhu ostanemo zvezani z vami, vi hrabri Švabi! Biti Nemec, se pravi biti zvest.«

Članekar je jasno opisal namen nemškega obiska. Nemci iz Nemčije so prišli v Jugoslavijo, da proučijo položaj svoje manjšine in da ji vlijejo novih sil, ki jih potrebuje v borbi za ohranitev svoje kulturne in narodne samobitnosti. Nemci nam morajo biti v zgled, kako je vsak narod dolžan, da se zanima tudi za svoje najmanjše drobce v drugih državah. V najkrajšem času bo odšlo iz Banata v Nemčijo okoli 100 banatskih Nemcev na zlet, ki ga organizira časnikar Jakob Heinz iz Palatinata, odkoder so banatski Nemci prišli k nam.

Veseli nas, da so Nemci zapustili Jugoslavijo z vzklikom »Živela Jugoslavija!« in s tem demonstrirali, da se Nemcem pri nas dobro godi. **Kaj pa našim na Koroškem? Samo najnovejši primeri: Udeležba Koroščev na ljubljanskem velesejmu bi bila mnogo večja, ako bi oblastva ne bila šikanirala koroških Slovencev, ki so bili namenjeni v Ljubljano. Skupino Koroščev so orožniki na meji strogo preiskali. Neka slovenska dama, ki je potovala v narodni noši, se je morala na stražnici sleči, da jo je ženska v policijski službi lahko preiskala po predpisih, ki veljajo za osumljene osebe, za zločince. Preiskava je bila izvršena pri bolj znanih osebnostih. Nekaterim tudi niso hoteli dati potnega lista.**

Priznavamo pravico Nemcev v Jugoslaviji, da ohranijo zveze s svojo matico, z Nemčijo; prav je tudi, da so naša oblastva v tem pogledu zelo širokogrudna. Toda od Nemcev imamo tudi mi pravico zahtevati, da so dosledni in da ne ovirajo naših odnosov do naših bratov v Avstriji.

Prusija ne prizna Litavcem nikakih pravic

Nedavno se je vršilo v Tiltsitu zborovanje pruskih Litavcev. Na tem zborovanju je bilo ugotovljeno: Življenje Litavcev, ki živijo v Prusiji, je skoraj neznosno. Litavce, ki kot takšni nastopajo, »Nmci sovražijo. Ako jih slišijo govoriti litavski, jih zasramujejo. Listi jih zmerjajo z izdajalci. Litavska krajevna imena ponemčujejo. Razprodajalca litavske publikacije »Mitteilungen« so Nemci že večkrat napadli. Litavci nimajo nikakih državnih šol, čeprav n. pr. v tilsitskem okraju govori litavski tri osmine otrok. Dovoljeni so le litavski otroški vrtci, katerih delovanje pa nemški učitelji ovirajo. Duhovniki ne poznajo dovolj litavskega jezika. Litavci zahtevajo, da se vpeljejo v litavskih krajih litavske službe božje, da se otroci poučujejo v litavščini.

»Kako gre gospej Zormanovi?« — »Ah, ne posebno dobro, odkar je dobila išijas.« — »Išijas? Kako je mogoče dati otroku tako čudno ime?«

Izdelujejo se najnovejši modeli otroških in igračnih vozičkov, triciklji, razna novejša dvokolesa, šivalni stroji in motorji. Velika izbira. — Najnižje cene. — Ceniki franko.

Tribuna' F.B.L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov Ljubljana, Karlovska cesta št. 4. 191

Čitajte in širite „Ponedeljskega Slovenca“!

Špecerijsko in kolonijalno blago, umetna gnojila, cement itd. itd.

dobavlja

Gospodarska zveza v Ljubljani

Tvrdka A. VOLK

Ljubljana, Resljeva cesta 24.

nudi najceneje vse vrste pšenično moko in druge mlevske izdelke.

Zahtevajte cenik!

Dobro srce. — Ali ste zbirali v svoji pisarni za reveže, gospod ravnatelj? — Seveda sem. — In kaj ste dali vi? — Dovoljenje, da so smeli drugi zbirati.

Predrznost. Gospod: Čemu prihajate? Kakšna predznost! Ali niste videli na vratih nabito: Prepovedan vhod. Berač: Videl sem, videl, zato pa sem jih prišel vprašat: Čemu je prepovedan?

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru ter brez vsakega odbitka. Tudi rentni davek plačuje posojilnica sama. — Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkvijo v lastni palači, zidani še pred vojsko iz lastnih sredstev. - Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z neomejenim jamstvom za vloge vsi člani z vsem svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog.

Hranilne vloge znašajo nad 180 milijonov dinarjev

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je

Vzajemna zavarovalnica

v Ljubljani,

v lastni palači ob Miklošičevi in Masarikovi cesti.

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe. b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove in steklo proti razpoki in prelomu.
3. Sprejema v življenskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Zastopniki v vseh mestih in farah.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA

BRZOJAVNI NASLOV: GOSPODBANKA

D. D. V LJUBLJANI (Miklošičeva 10)

TELEFON ŠTEV.: 2057, 2470, 2979

PODRUŽNICE: Bled, Novi Sad, Kranj, Šibenik, Maribor, Kočevje, Celje, Sombor, Djakovo, Split.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje

Poslovne zveze s prvovrstnimi zavodi na vseh tržiščih v tuzemstvu in inozemstvu

Naš dijak

Veste, to pišem v opravičbo, če bi kaj slišali o naši hrani ali o naši hčerki ali zastavljalnici ali celo morda o našem pohištvu ali karkoli v kakršnikoli zvezi. Namreč če je kaj pripovedovala. Pa saj bom napisal, kako je ta stvar. Samo v opravičbo, če bi ona kaj govorila, ne hčerka, ampak ona, pa tudi ne moja žena, ampak ona. Saj boste videli.

Časi so težki, veljaš, kolikor plačaš, bolje bi se še reklo: veljaš, kolikor ne plačaš, ker je zdaj kreditno gospodarstvo v ospredju in ne moreš, kolikor bi hotel na kredit.

Prav kredit je kriv tega, kar bom opisal. Odpovedan kredit, ne kakšen dovoljen kredit. Skratka, kaj bi okoli vogla! Trgovec, ki nam je pred dvemi leti še vozil v hišo, sam osebno, in se pri tem prav sladko in ljubeznjivo smehljal: »Ali še kaj želite? Pa ne, da hodite h konkurenci, ki ima plesnjive ribe in v kalodontu angleške pajke!«, ta trgovec že davno več ne vozi in vajenec tudi nič več ne prinese. Prav nič več se ne briga, ali ima kdo plesnjive ribe in angleške pajke v kalodontu, ker zdaj že dobro ve, da ne kupujemo rib in tudi kalodonta ne več. Kalodont se potrebuje samo za umazane zobe in umazane zobe imaš samo od pastet in francoskih salat in tistih stvari, ki jih ima jedilni list velike restavracije na prvi strani. Bajtar, ki tolče samo krompir v oblicah, bi bil celo vesel, če bi mu ostalo na zobeh kaj mesa. Bajtar je na boljšem od mene, kajti nam je naš stari prijatelj, ki nam je vozil drva in mleko in zelje in krompir in maslo in orehe in sem bil jaz sinovom za birmanskega botra in žena vsem za krstno botro, zadnje čase nekam ohromel in se prav redko pripelje v mesto. Da ga zelo trga po desni nogi, je zadnjič dejal, in s krompirjem da je bilo letos strašno slabo.

Da ne ve, kako bo preredil tistih par prašičev. Tistih par prašičev je pri njem trideset repov. Tako, zdaj vam je jasno, zakaj nam letos ni pripeljal krompirja. Resnici na ljubo moram priznati, da res lanskega nisem plačal. Toda prosim vaš, saj sem za birmanske ure toliko izdal, da znesejo obresti več kakor tisti krompir. In dobro vem, da bi pripeljal, če bi ga res imel več kakor »za tistih par repov«. Tudi to, da trgovec sam več ne pripelje, sem pripisoval, dobričina, kakršen sem, preveliki zaposlenosti. Povečal se mu je obrat in pomnožile trgovske zveze in še oženil se je.

Tako zdaj imamo vse skupaj, kar potrebujemo: trgovca, kredit in ženo. V tem primeru pa gre za mojo ženo, za odpovedan kredit in nepriznega trgovca. Če bi hotel stvari še bolj označiti, bi moral reči: objokana žena, grob trgovec in tožena terjatev, pa ne gre, da bi razložil vse svoje križe in težave kakor starinar občinstvu na ogled.

Da, moja žena poročena se je vrnila iz trgovine kot žena objokana, žena praznih rok.

»Ne da več in toži nas! Je rekel in če je rekel, je rekel. Pa pred vsemi babnicami je rekel in ni samo meni rekel. In je rekel, da ni dobrodošla akcija. Jaz sem mu rekla ,da čakamo na tiste komisijske stroške« —

»Saj smo jih že zapravili!« sem pripomnil.

»Vem, vem,« je povzela, »ampak ti ne veš, kako dobro de, ako si vmišljaš, da pričakuješ še odnekod denarja. Laže spiš in laže vzameš kaj na dolg na tisto, kar pričakuješ!«

»Če pa ne dobiš, če veš, da ne dobiš!« sem postajal jezen in nevoljen.

»Ti tega ne razumeš! Saj pravim, da ti tega ne razumeš. Človeku je laže in laže vzame, pa je. Kako pa naj uradniška žena in mati prenaša te skrbi, če ne bi trdno verjela, da bo še nekje nekdo nekoč prinesel vrečo denarja, da bo vse plačala! Vidiš to je tisto. Ti tega ne razumeš!«

»To je sleparija,« sem dejal trdo. »Če pa vem, da ne bo odnikoder. Ko bi se lotili kakšnega postranskega zaslužka. Otroci so veliki in naj se lotijo instrukcij in ti se loti ročnih del in —«

»Kako naj se tega lotim, ko veš, da nimam dekle, ker je nisem mogla plačati in sama si že šivam obleke in—«

Zaloputnila je vrata in jaz sem ostal pri »in —«.

Takšen je bil položaj te stvari, ko me je na cesti ustavil moj sošolec, premožen trgovec in hotelir ter me vprašal po častitem zdravju.

Odgovoril sem mu, da se glede zdravja nimam pritožiti. Sklenil sem, da ga napumpam in zato sem govoril tako v klavzulah. Pričakoval sem, da bo vprašal, v čem pa bi se imel pritožiti, in bi mu koj povedal. Lisjak je lisjak. Zavohal je past in se lepo izmotal: Da ima skrbi. Sina je pripeljal v šolo in je to čisto nepokvarjen edinec in ne bi rad, da bi prišel v slabo družbo, in da išče stanovanja in hrane pri pošteni, najrajši znani družini.

Meni je zavrelo v možganih. Kakor blisk. Videl sem sklep in dejanje in vse posledice. Šest sto dinarjev. Da, šest sto dinarjev. In če bi moj fant spal v kuhinji, bi lahko ta nadebudni edinček spal lahko v njegovi čumnati. Šest sto dinarjev. In fant bo imel še instrukcijo povrh!

»Ako ni preveč razvajen in pa ker si moj prijatelj in znanec, jaz bi ga vzel!« sem zinil korajžno in prvič v svojem življenju po svoji poroki samostojno zaključil posel.

»Šest sto dinarjev in fantu sto dinarjev za instrukcijo!«

»Če je bo potreben!« je pristavil prijatelj, kakor je nadaljeval. »Hrana navadna meščanska in popoldne za malico kava z maslom!«

Tako. Udarila sva. On je šel, jaz sem šel, on je doma povedal ženi in jaz svoji. Za naju je bila stvar zaenkrat narejena.

Prišla je njegova žena. Kaj bi pravil. Vsaka druga beseda je bila: »Ali sta Vaš in naš res sošolca? Ali ni imel kaj bolj pametnega začeti, da je študiral univerzo? Kakšna sreča za našega, da je padel. Saj tudi poba ne bomo preveč mučili. Ali mu je potreba? Toliko smo mu že pripravili, da bo živel! — Take zastore sem tudi jaz imela, pa sem jih darovala svoji dekli, ko se je omožila. Pomislite, novi so čisto ročno delo. Tri leta jih je delala, šest tisoč sem ji pa dala! Poceni kaj ne. Kaj pa hoče če pa nima kaj jesti! Šest tisoč kron je lep denar!«

Na ta način je šlo in to je bilo pri pohištvu in kaktejah, ki so tudi bile ročno delo.

Moja žena ni prišla do besede in ni mogla povedati, da je zastore lastnoročno delala in da ima pohištvo starinsko vrednost in da je kakteje sama vzgojila.

In ko se je poslavljala, se je še s pritličja vrnila in dejala:

»Oprostite, da ne pozabim: maslo samo sveže od tistega dne. Ne pripravite ga, da bi jedel dva dni staro!«

Ni rekla »Zbogom!«, zasukala se je in sicer tako, da se ji je zablestel briljant na prstanu, in šla.

Sedela sva z ženo tisti večer pri mizi in mislila. Nič nisva govorila.

Potem je prišel dečko. Zavaljen, z napihnjenimi lici kakor angeli v oltarju. Oče ga je potisnil skozi vrata in dejal:

»Zdaj nisi doma, glej, kako se boš obnašal!«

»Kakor doma bodi!« mu je rekla žena in ga hotela pogladiti po laseh.

Dečko pa je otresel z glavo in dejal:

»Saj nisem ovca!«

Mislil sem, da to velja ženi, ampak po poznejših izkušnjah sodeč, je odgovarjal očetu.

Stvar je postala predolga in gospod urednik bi se jezil radi vrst in tistih par kovačev, zato bom kratek.

Oče je plačal kar za tri mesece naprej. Osemnajst metuljev in še tisočak za potrebščine in po dva dinarja vsak dan za dopoldansko malico. Dečko je spal v čumnati mojega sina, mi pa v kuhinji. To bi še bilo. Ampak! —

Zdaj pride ampak. Fant se nam je že drugi dan zmrdnil. Da takšne zanič hrane ne bo jedel. Kje pa je pečenka in dve prikuhi? On dobro ve, kaj je dobra meščanska hrana, saj so imeli letos tujski promet in letoviščarje. Za dobre letoviščarje po petdeset dinarjev na dan, otroci polovico, in če nas zanima, da nam pokaže prospekt. Ali ga mislimo prepetnajstiti? Naj kar povemo, on bo sporočil očetu, kakor mu je naročil, in bo koj mama tu.

In smo imeli vraga na krožniku.

Te tri mesece moramo zdržati!« je dejala žena. »Denar sem dala že trgovcu in od onega tisočaka nekaj tudi mesarju in čevljarju! Kar je je! Tudi ne moremo mi slabše jesti, da bi pobu kaj boljšega skuhala. Saj veš, vse bo izblebetal materi in cela vas bo vedela, kako živimo.

Denar je šel mesarju in čevljarju in trgovcu in smo imeli za mesec dni kredita in smo bolše jedli kakor prej.

Dečko ni bil odprte glave za učenje in kaže, da bo še kaj iz njega, in ovca tudi ni bil. O, kaj je vse vedel in znal. Kaj vse me je vprašala po pogovoru z njim moja hčerka, ali je res in kako je to in zakaj je to! Ne morete si predstavljati. V enem tednu je s čevlji raztrgal odejo, odlomil mizi nogo, razbil zrcalo, prekucnil kakteje in ubil dve šipi. To sem vse računil na tisti tisočak za potrebščine.

Moj fant je tožil, da dečko ne zna računiti in ne sklanjatve in ne domačih nalog in da ga zmerom nadleguje z vprašanji.

»Pokaži mu in povej,« sem dejal, »to je instrukcija!« »Za en stotak! Za en stotak se da kvečjemu po dve uri na teden, ne pa po štiri ure na dan!« je odvrnil.

»Bomo že!« sem modro dejal.

Ne bom pripovedoval, kako smo preživeli tiste tri mesece. Jedli smo res boljše in — poleg drugega — samo petkrat nam je mili gojenček vrgel maslo v pomije in samo šestkrat govedino na stranišče češ, da ne bo jedel take packarije. Moja hčerka je imela zaradi tiste packarije solzne oči, ker je ni dobila. Jedli smo boljše, toda v zastavljalnici se nahaja moja zlata ura, spomin na mojo staro mater, in se nahajajo uhani moje žene. Zdaj itak zlato ni več moderno in ne vem, ali bomo mogli kdaj rešiti.

Preživeli smo jih pa le.

Pisal sem prijazno pismo sošolcu in znancu in mu sporočil, da žal bomo sobo rabili za neko teto, ki pride in tako dalje. Naj preskrbi sinku drugo stanovanje.

In je prišla mati.

Napravili smo obračun in je bila vsa divja, da njen sin ni naredil tolike škode in zakaj mu nismo povedali, da ne sme obut v posteljo in da je priča mož, da mu je žena rekla, naj bo kakor doma in da je zrcalo bilo slabo pritrjeno, in je pokazala, kakšen mora biti žebelj, in je vzela kladivo in ga lastnoročno zabila v steno in odkrušila kos ometa. Nato natančno povedala, koliko kakšna stvar stane in odbila, ker je bilo vse že staro, pet in dvajset do petdeset odstotkov, ker se mora po bilanci itak inventar vsako leto odpisati. Da pa ni vedela, da ima opraviti s tako umazano »pijontarsko« famílijo in da so otroci otroci in kakteje so pa itak navaden »pofl«.

Po tem govoru sem ji predložil še fantov račun za instrukcije. Tri stotake. S pripombo, da je poceni.

»Tega pa ne, tega pa ne!« je zročnela. Da ona denarja ne krade in dogovorjeno je bilo, da samo, če bo potreba. Te pa ni bilo, saj fant v tromesečju še imenovan ni bil in kje je tu kakšna potreba. Vprašala je sama profesorja in ji je povedal, da ima fant dobre domače naloge in da tudi v šoli zna. Sicer pa je vseeno, ali izdela ali ne, saj mu ni potreba. V mestu je samo radi tega, da se nauči nekaj manir, ki pa da jih na žalost pri nas ne vidi, in je prav, če fant pride v kakšno boljšo hišo, ki ima ložo in ga pelje v teater in koncert in »fajfekluk«.

Tistih treh stotakov ni dala in fantu, ki je škripal od jeze, sem obljubil, da mu jih dam jaz. On te obljube dobro pozna, a ni hud in je dober dečko.

Pri obračunu bi bil moral vrniti še pet in osemdset dinarjev, pa jih nisem. Ne radi tega, ker nisem hotel, ampak ker jih nisem imel.

»Bomo pa tožili!«

Kaj hočem, tudi na tožbo moram biti pripravljen. Da jih nimam, ne morem povedati, kajti to bi bilo poneverba. Ampak tako me je pa imelo, da bi jih ji vrgel v obraz. O, koliko želj ostane neizpolnjenih radi onemoglosti.

Nam manjkajo zrcalo in razbite šipe. Imamo s črnilom polit prt in raztrgano odejo, polomljeno mizo, zlomljene kakteje, ki jih je označila za »pofl« in v nepotrebnih stvareh zelo zelo poučeno hčerko, imamo zlato uro in uhane v zastavljalnici. Zlato ni več moderno, vse drugo pa je v modi.

Včeraj sem slišal, da se je hvalila:

»Presneti »pijontar« zatrapani, pustil si je, da sem mu zbila nad polovico škode in zdaj se celo boji, da ga ne bom tožila. In to je študiralo! Na, saj za drugo rabo tako ni! In tako dragoceno starinsko pohištvo!«

Zaradi tega sem v svojo opravičbo tole napisal.

Rastko Škorec.

Izdaja konsorcij »Ponedeljskega Slovenca«. Zastopnik Miha Krek. Urejuje Ciril Kočevar. Tiska Jugoslovanska tiskarna. Zastopnik: K. Čeč.